

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN 4-6 YAŞ GRUBU
KUR'AN KURSLARI İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLERLE
ELİF-BA KİTABININ İNCELENMESİ

YAZAR

ŞEYMA ERBAŞ ATAÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ İDRİS ERTÜRK

ORDU- 2024

TEZ KABUL SAYFASI

Şeyma ERBAŞ ATAC tarafından hazırlanan “**Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları için Hazırlanan Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının İncelenmesi**” başlıklı bu çalışma, **05.11.2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Prof. Dr. Hamit ER Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	İmza
Üye	Dr. Öğr. Üyesi İdris ERTÜRK Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	İmza
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Ali GÜL Samsun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Şeyma ERBAŞ ATAÇ

ÖZET

FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TARAFINDAN 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARI İÇİN HAZIRLANAN ETKİNLİKLERLE ELİF-BA KİTABININ İNCELENMESİ

ŞEYMA ERBAŞ ATAÇ

Bu araştırma, Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) tarafından yürütülen, 4-6 yaş grubu Kur'an kursuları için hazırlanan "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabı hakkında yapılmıştır. Araştırmanın temel problemini, "4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapan öğretmenlerin, DİB tarafından ders materyali olarak hazırlanan "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabına yönelik görüşleri nelerdir?" sorusu oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma modellerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ordu İli Merkez Altınordu ilçesinde 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapan 15 Kur'an kursu öğreticisi oluşturmaktadır. Çalışmada gelişimsel faktörler de dikkate alınarak Etkinliklerle Elif-Ba kitabının 4-6 yaş grubu çocukların Kur'an-ı Kerim harflerini öğrenmedeki etkisinin ortaya konması hedeflenmektedir. Çalışmanın temel amacı, DİB tarafından 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında materyal olarak kullanılan Etkinliklerle Elif-Ba kitabının içerik ve biçimsel olarak verimliliği ve yeterliliğinin tespit edilerek, varsa konuyla ilgili problemleri tespit edip çözüm önerileri sunmaktır. Kur'an-ı Kerim harflerinin öğretiminde gelişimsel özelliklerin göz önünde bulundurulup güncel uygulamalar dikkate alınarak yeni bir bakış açısı sunulması, araştırmaya önem kazandırdığı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabının biçim ve içerik olarak geliştirilmesi gerektiği, bunun, gerek 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında gerekse Kur'an öğretimi yapılan diğer öğretim kurumlarında yapılan Kur'an öğretimine olumlu etkileri olacağı kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Gelişim, 4-6 Yaş, Materyal, Elif-ba, Etkinlik,

ABSTRACT

DEPARTMENT OF PHILOSOPHY AND RELIGIOUS SCIENCES

**ANALYSING THE ACTIVITIES PREPARED BY THE PRESIDENCY OF
RELIGIOUS AFFAIRS FOR 4-6 AGE GROUP QUR'AN COURSES AND THE
BOOK OF ALIF-BA**

ŞEYMA ERBAŞ ATAÇ

This research was conducted about the 'Alif-Ba with Activities' book prepared by the Presidency of Religious Affairs (PRA) for 4-6 age group Qur'an courses. The main problem of the research is 'What are the opinions of the teachers working in 4-6 age group Qur'an courses about the "Alif-Ba with Activities" book prepared by DİB as a course material?'. Semi-structured interview technique and case study model from qualitative research models were used in the research. The research group consists of 15 Qur'an course instructors working in 4-6 age group Qur'an courses in Altınordu district of Ordu Province in the 2023-2024 academic year. In the study, it is aimed to reveal the effect of the Alif-Ba book with activities on the learning of the letters of the Holy Qur'an by children aged 4-6 years, taking into account the developmental factors. The main purpose of the study is to determine the efficiency and adequacy of the Elif-Ba book with activities used by PRA as a material in Qur'an courses for 4-6 age group and to identify the problems related to the subject and to offer solutions. It is thought that presenting a new perspective by considering the developmental characteristics in the teaching of the letters of the Holy Qur'an and taking into account the current practices gives importance to the research. As a result of the research, it was concluded that the 'Alif-Ba with Activities' book should be improved in terms of form and content, and this should be done both in Qur'an courses for 4-6 age group.

Key Words : Religious Education, Development, 4-6 Years Old, Material, Alif-ba, Activity

ÖN SÖZ

Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetleri kapsamında 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında, okul öncesi dönemdeki çocuklara Kur'an ve dini bilgiler öğretimi yapılmaktadır. Çocuğun okul öncesi dönemde kazandığı olumlu ya da olumsuz tutum, davranış ve yargıların ileriki yaşantılarına etkileri düşünüldüğünde, bu kurslarda verilen eğitim ve öğretimin şekli, yöntemi, daha da önemli hale gelmektedir. Bu nedenle bu kurslarda verilen eğitim ve öğretimde kullanılan materyaller değişen eğitim sistemine uygun olacak şekilde güncellenmelidir. Yani bu kurslarda eğitim gören çocukların seviyelerine hitap edecek şekilde yeni ve güncel yöntemlerle hazırlanmış materyallerle eğitim ve öğretim yapılmalıdır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm olan giriş bölümünde araştırmanın problemi, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın yöntemi, araştırmanın çalışma grubu ve araştırma ile ilgili literatür çalışmalarından bahsedilmiştir. İkinci bölümde 4-6 yaş dönemi gelişim özellikleri başlığı altında, 4-6 yaş çocuğunun gelişim özelliklerine kısaca değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise tezimizin asıl konusu olan öğretici görüşlerine ulaşmak için Ordu ilinin Altınordu ilçesinde 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapmakta olan 15 Kur'an kursu öğreticisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda öğretmenlerden 4-6 yaş grubu için harf öğretiminin uygunluğu, MEB ve DİB anaokullarında harf öğretiminin değerlendirilmesi istenmiştir. Ayrıca Kur'an-ı Kerim öğretim sürecinde materyal olarak kullanılan "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabının öğretim düzeyine uygunluğu, biçimsel kullanımının uygunluğu, farklı materyal kullanım durumu, "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabının avantaj ve dezavantajları, son olarak kitabın verimliliğini artırmaya yönelik görüş ve önerileri ele alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır. Bununla beraber elde edilen sonuçlara göre geliştirilen bazı görüş ve önerilere yer ayrılmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken kendisinden çokça istifade ettiğim danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi İdris ERTÜRK'e, tezimin okunmasında ve düzeltilmesinde katkılarını esirgemeyen ağabeyim Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Akif ERBAŞ'a ve tezimin pek çok yerinde görüşlerini benden esirgemeyen kız kardeşim Kübra ERBAŞ BİLGİN'e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca alan araştırması yaptığım Ordu İli Altınordu İlçe Müftülüğü amirlerime ve değerli Kur'an Kursu Öğreticilerine teşekkür ediyorum. Son olarak tüm hayatım boyunca maddî- manevî desteğini esirgemeyen canım Annem ve canım Babama teşekkürlerimi iletiyorum.

ŞEYMA ERBAŞ ATAÇ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ KABUL SAYFASI	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	ix
TABLolar	x
GÖRSELLER	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Amaç ve Önem.....	3
1.3. Sınırlılıklar	4
1.4. Yöntem.....	4
1.5. Çalışma Grubu	5
1.6. İlgili Literatür	6
2. 4-6 YAŞ DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ	8
2.1. Bilişsel Gelişim	8
2.2. Dil gelişimi.....	10
2.3. Sosyal ve Duygusal Gelişimi	12
2.4. Fiziksel Gelişimi	14
3. BULGULAR VE YORUM	18
3.1. 4-6 Yaş Dönemi Çocuklarına Elif-Ba Öğretiminin Uygunluğu	19
3.2. MEB Anaokullarında ve DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Harf Öğretimi	22
3.3. "Etkinliklerle Elif-Ba" Kitabında Yer Alan Etkinliklerin 4-6 Yaş Grubu Öğretim Düzeyine Uygunluğu	23
3.3.1. Etkinliklerin boyama, kesme ve yapıştırma çerçevesinde değerlendirilmesi	23
3.3.2. Etkinliklerin yönerge ve harf öğretim sistemi çerçevesinde değerlendirilmesi.....	25
3.4. "Etkinliklerle Elif-Ba" Kitabının Biçimsel Olarak 4-6 Yaş Grubu Öğrenci Kullanımına Uygunluğu	31
3.5. Harf Öğretiminde "Etkinliklerle Elif-Ba" Kitabı Haricinde Farklı Materyal Kullanım Durumu.....	32
3.6. Harf Öğretiminde "Etkinliklerle Elif-Ba" Kitabının Avantaj ve Dezavantajları .	35
3.7. Öğreticilerin Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının Verimliliğini Arttırmaya Yönelik Öneri ve Teklifleri	37
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	41
EKLER	47
ÖZGEÇMİŞ	54

KISALTMALAR

cm	: Santimetre
çev.	: Çeviren
der.	: Derleyen
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
ed.	: Editör
KKÖ	: Kur'an Kursu Öğreticisi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
OMÜ	: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
sn	: Saniye
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: vesaire

TABLÖLAR

Tablo 1. Görüşme yapılan Kur'an kursu Öğreticilerinin Bilgileri.....	5
Tablo 2. Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri	9
Tablo 3. 0-5 Yaş Çocuğunun Dil Gelişimi	10
Tablo 4. Psikososyal Gelişim Evreleri.....	13
Tablo 5. 0-6 Yaş Döneminde Motor Gelişim Süreci	15

GÖRSELLER

Görsel 1. Harf Pekiştirme Etkinliği	27
Görsel 2. Elif Harfini Tanıma ve Elif-Be-Te-Se harfleri	28
Görsel 3. Elif-Be-Te-Se Harflerini Pekiştirme	29
Görsel 4. Hareke ve Kelime Çalışması	30

1. GİRİŞ

Ülkemizde yaygın din eğitimi hizmetleri kurumsal çerçevede Diyanet İşleri Başkanlığı'nca (DİB) sürdürülmektedir. Başkanlığın faaliyet yürüttüğü mekanlardan biri de Kur'an kurslarıdır. DİB, Kur'an kurslarının kuruluş amaçlarını ve hizmet alanlarını 1981'de sunduğu raporla şöyle ifade etmektedir:

Kur'an kursları, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak kurulmuş Cumhuriyet müesseseleridir. 633 sayılı kanun ve bu kanuna 1982 sayılı kanunla getirilen değişikliklerle Kur'an kurslarının yönetim, eğitim ve öğretim işlerini Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yaparak yürütme görevi yine Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmiştir. 1971'de yürürlüğe giren Kur'an Kursları Yönetmeliği ile Kur'an kurslarının açılış, yönetim, denetim ve çalışma usulleri belirtilmiştir. Buna göre Kur'an kurslarında Kur'an-ı Kerim'i okuma ve ezberleme çalışmaları yapılmaktadır. Bu kurslarda Kur'an-ı Kerim, ibadet, itikat, siyer ve ahlak dersleri yapılmakta, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu konularda hazırlanmış olduğu detaylı bir müfredat programı bulunmaktadır.¹

DİB, hizmet alanlarından biri olan yaygın din eğitimi faaliyetleri kapsamında 4-6 yaş grubu Kur'an kursları eğitim-öğretim projesine 2012'deki yönergede yer vermiştir. Projeyi 2013-2014 eğitim-öğretim yılında pilot uygulama olarak 10 ilde (Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Rize, Samsun) başlatmıştır. Daha sonra da Türkiye genelinde bu kursları yaygınlaştırarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır.² 4-6 yaş için müstakil eğitim programı hazırlanmıştır. DİB, 4-6 yaş Kur'an Kursu Öğretim Programı'nın hedeflerini şu şekilde belirtmiştir:³

Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların;

İslam dininin değerlerini, kendi seviyesinde, insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini,

Kazanacağı değerleri gündelik hayatta kullanmalarını,

- 1. İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i içerik, ses ve şekil olarak kendi seviyesinde tanımalarını,*
- 2. Kendi seviyesine uygun olarak Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini,*

¹ DİB, *Türkiye'de Din Eğitimi ve Öğretimi Hakkında Rapor*, 1981.

² DİB Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 17/09/2011 tarihli 653 sayılı yazı.

³ DİB *Kuran Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)*, (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018), 7.

3. *Kendi seviyesinde Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını,*
4. *Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini,*
5. *İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duyu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini sağlayacak uygun bir ortam sunmayı amaçlamaktadır.*

DİB'in bu hedefler doğrultusunda uygulamaya koyduğu bu proje, erken çocukluk dönemi din eğitimine katkıda bulunurken yetişkinlik dönemi için de kalıcı davranış ve kişilik özellikleri kazandırmayı amaçlamaktadır.⁴ Alanında uzman pedagoglar ve din eğitimcileri, dinî eğitimin çocuğa belli gelişimsel basamaklarda verildiğinde daha kalıcı ve etkili olduğunu aksi takdirde geciktirilen veya ihmal edilen kritik dönemlerin yansımalarının yetişkinlik dönemini dahi etkilediğini belirtmektedirler.⁵ Bu dönemde edinilen iyi bir din eğitiminin bireyin yetişkinlik dönemindeki kişilik özelliklerinin temelini oluşturduğu ve sağlıklı bir din anlayışına sahip olması noktasında etkili olduğu ifade edilebilir. 4-6 yaş Kur'an kursları müfredatının içerisinde yer alan Kur'an-ı Kerim ve dini değerler dersleri, erken çocukluk dönemi gelişimini desteklemesi açısından önem arz etmektedir.

Gelişimsel sürece bakıldığında 4-6 yaş dönemi bilişsel, fiziksel, dilsel, sosyal ve duygusal açıdan birçok gelişimsel temellerin atıldığı bir dönemdir. Diğer gelişim alanları gibi dini gelişimin temelleri de yine bu dönemde atılmaktadır. Bu nedenle DİB'in hedeflerinden biri de 4-6 yaş Kur'an kurslarında dini ve ahlakî değerlerin kazandırılmasıdır. Kur'an-ı Kerim öğretiminin yapılması da dini değerlerin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir.⁶ Bu sebeple DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında kullanılan kitaplar, çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olması ve öğreticinin kitaplardan faydalanarak bilgiyi çocuğa aktarması noktasında önemli bir materyal olarak değerlendirilmektedir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Bu araştırma, Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) tarafından yürütülen, 4-6 yaş grubu Kur'an kursuları için hazırlanan "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabı hakkında yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın temel problemini "4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenlerin, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ders materyali olarak hazırlanan

⁴ Muhammet Fatih Genç, "Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi", *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2019), 507.

⁵ Mualla Selçuk, *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1991), 106.

⁶ Ayşenur Usta, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Elif-Ba Öğretimi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024), 75

“Etkinliklerle Elif-Ba” kitabına yönelik görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu temel problem çerçevesinde şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. KKÖ’ler 4-6 yaş dönemi çocuklarına elif-ba öğretiminin uygun olduğunu düşünmekte midir?
2. KKÖ’lere göre MEB anaokullarında ve DİB 4-6 yaş Kur’an kurslarında harf öğretiminde benzerlikler ve farklılıklar var mıdır?
3. KKÖ’ler “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabında yer alan etkinliklerin 4-6 yaş grubu öğretim düzeyine uygun olduğunu düşünmekte midir?
4. KKÖ’ler “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabının biçimsel olarak 4-6 yaş grubu öğrenci kullanımına uygun olduğunu düşünmekte midir?
5. KKÖ’lerin harf öğretiminde “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabı haricinde farklı materyal kullanımı hakkında düşünceleri nelerdir?
6. KKÖ’lere göre “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabının harf öğretiminde avantaj ve dezavantajları nelerdir?
7. KKÖ’lerin “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabının verimliliğini arttırmaya yönelik öneri ve teklifleri nelerdir?

1.2. Amaç ve Önem

Diyanet İşleri Başkanlığı 2020’da 4-6 yaş grubu Kur’an kursları için ders materyali olarak “Etkinliklerle elif-ba” kitabını yayımlamıştır. Çalışmamıza Kur’an-ı Kerim öğretiminde önemli bir yeri olan “Etkinliklerle elif-ba” kitabının biçim ve içerik olarak 4-6 yaş grubu çocuklara, öğrenmede ve kendini geliştirmede fayda sağlayıp sağlamadığı, bireysel farklılıklar dikkate alınarak gelişim düzeyine göre sade, anlaşılabilir ve eğlenceli bir nitelikte olup olmadığı, Kur’an kursu öğrencilerinin görüşlerine göre kitabın harf öğretiminde avantaj ve dezavantajlarını neler olduğu, çocuklara en faydalı ve en kolay öğretimin nasıl verilebileceğini araştırılmak, elde edilen bulgulara göre varsa sorunlara çözüm sunmak amaçlanmıştır.

Kur’an eğitiminin eksiksiz ve hatasız olarak tamamlanması en doğal haktır. Bu bağlamda elif-ba kitaplarının biçim ve içerik olarak öğrencilerin gelişimsel ihtiyaç ve yetilerine cevap verecek şekilde hazırlanması, Kur’an öğreniminin sağlıklı bir şekilde devam edip tamamlanması açısından önemlidir. 4-6 yaş Kur’an kursları faaliyet gösterene kadar ülkemizdeki Kur’an eğitiminin genel olarak devamlılık arz etmemesi ve okul öncesi

çocuklar için destekleyici materyal yetersizliği sebebiyle Kur'an öğretiminde sıkıntılar yaşanmaktaydı. DİB, 4-6 yaş Kur'an kurslarında çocukların gerek devamlı bir eğitim görmesi gerekse kuruma ait gelişimsel dönemlerine ve hazır bulunuşluklarına uygun elif-ba kitabı sayesinde kaliteli bir eğitim görmeleri amaçlanmaktadır.

1.3. Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Ordu İli Merkez Altınordu ilçesinde bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarında görev yapan 15 öğretici ile yapılan görüşmeler ile sınırlıdır. Araştırmaya konu olan Etkinliklerle Elif-Ba kitabının 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarına yönelik olması sebebiyle İhtiyaç Odaklı Kur'an kursları, Yaz Kur'an kursları ve hafızlık eğitimi verilen Kur'an kursları bu araştırmanın sınırları dışında bırakılmıştır.

1.4. Yöntem

Araştırmada KKÖ'lerin, "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabına ilişkin düşüncelerini ortaya koyabilmek amacıyla, nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseninin kullanıldığı çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmada durum çalışmasının tercih edilme sebebi, 4-6 yaş grubu öğretmenlerinin öğretim yöntemleri hakkında bilgi durumlarının tespiti ve ne tür bilgiye sahip oldukları, kitabın kullanımında karşılaştıkları olumlu ve olumsuz durumların tespiti ve kitabın etkinliklerinin yeterliliği gibi konulardaki değerlendirmelerini görüşmeler yoluyla ortaya çıkarmak ve analiz etmektir. Görüşme, bireylerin duygu, düşünce, istek, inanç, şikâyet ve beklentilerine ilişkin bilgi elde etmede oldukça önemli bir tekniktir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli yanıtlamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi bir arada bulundurur. Ayrıca analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkânı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları varken kontrolün kaybedilmesi, önemsiz konularda fazla zaman harcanması gibi dezavantajları da bulunur.⁷

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formu literatür taranarak ve uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

⁷ Şener Büyük Öztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (Ankara: Pegem, 2016), 154.

1.5. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ordu ilinin Altınordu ilçesinde bulunan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında 2023-2024 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan 15 Kur'an kursu öğreticisinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan Kur'an kursu öğretmenlerine dair bilgiler tablo hâlinde göstermek mümkündür:

Tablo 1. Görüşme yapılan Kur'an kursu Öğreticilerinin Bilgileri

Kod	Eğitim Durumu	Yaş Aralığı	Kıdem Yılı	Çocuk Gelişimi Eğitimi
K1	Lisans	31-35	6-10	Halk Eğitim Kursu
K2	Lisans	31-35	1-5	Halk Eğitim Kursu
K3	Lisans	41-45	16-20	Lisans/Halk Eğitim Kursu
K4	Lisansüstü	41-45	16-20	Lisans/Halk Eğitim Kursu
K5	Lisans	41-45	16-20	Lisans/Halk Eğitim Kursu
K6	Lisansüstü	26-30	1-5	Lisans/Halk Eğitim Kursu
K7	Lisans	36-40	11-15	Lisans/Halk Eğitim Kursu
K8	Lisans	26-30	6-10	Halk Eğitim Kursu
K9	Lisans	26-30	1-5	Önlisans/Halk Eğitim Kursu
K10	Lisans	26-30	1-5	Önlisans/Halk Eğitim Kursu
K11	Önlisans	36-40	11-15	Önlisans/Halk Eğitim Kursu
K12	Lisans	31-35	6-10	Halk Eğitim Kursu
K13	Lisans	46-50	1-5	Halk Eğitim Kursu
K14	Önlisans	36-40	11-15	Önlisans/Halk Eğitim Kursu
K15	Lisans	41-45	11-15	Önlisans/Halk Eğitim Kursu

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan KKÖ'lerin eğitim durumları incelendiğinde on biri lisans, ikisi lisansüstü, ikisi ön lisans mezunudur. Katılımcıların beşi 26-30, dördü 41-45, üçü 31-35, üçü 36-40, biri 46-50 yaş arası bireylerden oluşmaktadır. Bu kişilerin kıdem yıllarına baktığımızda beşi 1-5, dördü 11-15, üçü 6-10, üçü 16-20 yılları arasında çalışma hayatları olduğu görülmektedir. Çocuk gelişimi eğitim durumları incelendiğinde on beş tane katılımcının halk eğitim kursu sertifikasına sahip olduğunu bunun yanında beşinin lisans beşinin ön lisans mezunu olduğu tespit edilmektedir. KKÖ'lerin yaş aralığı, kıdem yılı ve çocuk gelişimi ile ilgili almış oldukları

eğitime baktığımızda 4-6 yaş eğitiminde mesleki bilgi ve tecrübeleri noktasında önemli bir veri sağlamaktadır.

1.6. İlgili Literatür

2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibariyle faaliyete başlayan DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının tarihsel süreci yeni olmasına rağmen bu kursları konu alan pek çok araştırma yapılmıştır. Başkanlığın bu hizmetiyle ilgili yapılmış akademik araştırmalar çeşitli olmakla birlikte çalışmamızda 4-6 yaş Kur'an kursu elif-ba öğretimiyle ilişkili araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmalardan birkaçı şu şekildedir.

Gün (2016), "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitim: Samsun İli Örneği", isimli çalışmasında 4-6 yaş grubu KKÖ ile velilerin düşüncelerini ele alarak incelemiştir. Araştırmacı Kur'an kursu öğreticilerinin pedagojik formasyon alanında yetersizliklerinin olduğunu, öğretim programının 4-6 yaş öğrenci seviyesi için uygun olduğunu, fakat öğrencilerin bazı konuları öğrenmekte zorlandıklarını ifade etmiştir. Harf öğreniminin, öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları konu olduğunu ifade etmiştir.⁸

Çetin (2019), "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kur'an Öğretimi" adlı çalışmasında 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında yapılan Kur'an öğretimini, çocukların gelişimsel özellikleri çerçevesinde, program, materyal, öğrenim ortamı, müfredat, öğrenci ve öğretici açısından değerlendirilmiştir.⁹

Korkmaz (2019), "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitim (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)" adlı çalışmasında, betimsel tarama modelini kullanarak anket uygulaması yapmıştır. Araştırmacı, 4-6 Yaş Grubu Kur'an kurslarının problemlerini öğreticilerin görüşleri çerçevesinde tespit etmek ve bu problemlerin çözümüne dair öneriler sunmayı amaçladığını dile getirmiştir.¹⁰

Tüfekçi (2020), "Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursları Eğitimnin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi" çalışmasında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından

⁸ Ayşegül Gün, *Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitim: Samsun İli Örneği*, (Amasya: Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi Dergisi. 4/7, 2016).

⁹ Cemile Çetin, *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kur'an Öğretimi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

¹⁰ Mehmet Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitim (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, (Kayseri: Kimlik Yayınları. 2019).

faaliyetlerini yürüten 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapan öğretici ve velilerinin görüşlerine göre değerlendirmiştir.¹¹

Aşkın (2022), "DİB 4-6 Yaş Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Program Çıktılarının Analizi" başlıklı doktora tezinde okul öncesi eğitim ve din eğitimi veren kurumlar ele alınmış, kurslarda materyal olarak kullanılan kitapları içerik ve biçimsel açıdan değerlendirmiş ve bu bağlamda öğretmenlerle görüşme gerçekleştirmiştir. Araştırmacı ilgili kurslardaki kazanımların çocukların gelişim alanlarına eşit olarak dağılmadığı ve bazı etkinliklerin 4 yaş grubu çocuklara uygun olmadığını ifade etmiştir. Materyallerin zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹²

Usta (2024), "Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Elif-Ba Öğretimi" isimli araştırmasında DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki elif-ba öğretimini öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde değerlendirmiştir. 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenlerine elif-ba öğretimine ilişkin sorular sorarak öğretim süreçlerini detaylıca incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin harf öğretim sürecinde program takibi, konu işleyişi, günlük ders planı, materyal kullanımı gibi konulardaki çeşitliliğinin çıktıları ele alınmıştır.¹³

İncelenen ve yararlanılan literatür kapsamında 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları hakkında program incelemesi, veli ve öğretici görüşleri, kazanım değerlendirmesi gibi pek çok çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu bağlamda bahsi geçen çalışmalardan farklı olarak bu çalışmamızda ise 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında harf öğretiminde ana materyal olarak kullanılan "Etkinliklerle Elif-ba" kitabının detaylı incelenmiş ve uygulamada bu materyallerin öğrencilere sağladığı faydaya dair öğretmenlerle görüşme gerçekleştirilmiştir.

¹¹ Kevser Tüfekçi, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi*, (Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

¹² Betül Aşkın, *DİB 4-6 Yaş Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Program Çıktılarının Analizi* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022).

¹³ Ayşenur Usta, *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Elif-Ba Öğretimi* (Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024).

2. 4-6 YAŞ DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

4-6 yaş dönemi kişilerin yaşamlarında gelişim açısından önemli bir dönemi ifade etmektedir. Özellikle bu süreçte çocuklara verilen eğitimin uzmanlar aracılığıyla verilmesine, çocukların gelişim özelliklerine göre eğitim materyallerinin hazırlanmasına, çocukların çevre ve aile çerçevesinde değerlendirilmesi ve kişilik özelliklerinin dikkate alınması ile öğretimin planlanmasına önem verilmelidir.¹⁴ Konunun bütüncül olarak daha iyi anlaşılması için gelişim basamaklarını ana hatlarıyla açıklamak faydalı olacaktır.

2.1. Bilişsel Gelişim

İnsanı diğer varlıklardan ayıran ve onu değerli kılan özelliklerden en önemlilerinden birisi zihinsel güçtür. Zihinsel güç, insanı değerli kılan ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden birisidir. İnsan bu gücü sayesinde düşünür, değer üretir, doğruyu-yanlışı, iyiyi-kötüyü, ayırt edebilir.¹⁵ Kişinin dünyaya gelişinden yetişkin bir insan olana kadar, kavramasını, muhakeme yapmasını, değerlendirmesini, etrafını anlamasını, öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişime bilişsel gelişim denilmektedir.¹⁶

Bebek dünyaya geldiğinde, hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan birtakım reflekslere sahiptir. Ancak bebek büyüdükçe onun bilişsel davranışları bilinçli ve karmaşık tepkileri hızla artmaya başlar. İlk çocukluk (3-6 yaş) ve ikinci çocukluk (7-11 yaş) dönemleri bireyin bilişsel gücünün en hızlı arttığı evreleridir. Çocuklara kavramları öğretirken dikkate alınması gereken en önemli konulardan biri onların sahip olduğu ön öğrenmeler ve şemalardır. Çocukların düzeylerine göre olmayan, hatalı bilgiler ve tutumlar, çocukların doğru olmayan davranış geliştirmelerine veya psikolojik bunalımlara sebep olabilmektedir.¹⁷ Piaget (öl. 1980) bilişsel gelişimi dönemlere göre sınıflandırmıştır. Bunlar sırasıyla duyuşal-motor, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemleridir. Tablo 2’de Piaget’in bilişsel gelişim dönemleri özetlenmiştir.¹⁸

¹⁴ Nilüfer Kuru- Berrin Akman, “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Aracı Olarak Pedagojik Dokümantasyon”, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* 12/3 (2019), 936.

¹⁵ Hasan Dam, “Çocukluk Döneminde Din Eğitimi”, *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü, (Ankara: Nobel yayıncılık, 2014), 17.

¹⁶ Nuray Senemoğlu, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya* (Ankara: Anı Yayıncılık, 2018), 34.

¹⁷ Dam, *Çocukluk Döneminde Din Eğitimi*, 18.

¹⁸ Senemoğlu, *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, 42.

Tablo 2. Piaget'in Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Özellikleri

Evreler	Tahmini Yaş Aralığı	Erişilen Temel Özellikler
Duyusal-motor dönem	0-2 yaş	<ul style="list-style-type: none"> • Kendisini dış dünyadan ayırt etme • Refleksif davranışlardan amaçlı davranışlara geçme • Nesnenin sürekliliğini kazanma
İşlem öncesi dönem	2-7 yaş	<ul style="list-style-type: none"> • Çevresindeki olay ve nesnelere çeşitli sembollerle ifade etme • Tek yönlü sınıflandırmalar yapma • Başlangıçtaki ben merkezlikte giderek azalma
Somut işlemler dönem	7-11 yaş	<ul style="list-style-type: none"> • Mantıksal düşünme yeteneğinde gelişme • Korunum kazanma • Üst düzeyde sınıflama yapma • Ben merkezlikten uzaklaşma • Somut yollarla problem çözme
Soyut işlemler dönem	11 yaş ve üzeri	<ul style="list-style-type: none"> • Soyut düşünme • Bilimsel yöntemle problem çözme • Değer ve inanç sistemini yapılandırma • Fikir dünyasıyla aktif olarak ilgilenme ve düşüncesini etkinliklerine yansıtma

İşlem öncesi döneme geçişin kanıtı olarak sembolik düşünme kapasitesi gösterilir. Artık çocuk belli mental temsilleri kullanabilmektedir. Bu mental temsillerin kullanımının kısa yolu sembolik düşünmedir. İki yaşındaki çocuklar bir şeyin yerine geçecek sembolleri kullanabilme yeteneğini geliştirirler. Piaget işlem öncesi çocukları egosentrik (benmerkezci) olarak tanımlar. Çocuklar başkalarının bakış açılarını anlayamazlar,

başkalarının kendileri gibi düşündüğünü varsayarlar. Ayrıca kendi düşüncelerini de doğrulama yoluna gitmezler. Diğer taraftan aynı yaş çocukları animistik özellik taşırlar. Cansız varlıklara canlılık atfederler. Bebeği veya arabasıyla oynarken onlara canlı tepkileri verirler. Sadece problemin tek boyutu üzerinde konsantre olabilirler, diğer önemli parçalarını göz ardı ederler.¹⁹

Çocuklar işlem öncesi dönemde üst sınıflama yapamazlar. Herhangi, bir nesne ya da nesne grubunun fiziksel biçimi ya da mekândaki konumu değiştiğinde nesnenin miktar, sayı, alan, hacim, vb. özelliklerinin değişmeyeceği ilkesi olan korunum henüz gelişmemiştir. Ayrıca çocuklar bu dönemde işlemleri tersine çeviremezler.²⁰

2.2. Dil gelişimi

İnsanın bedensel, psikomotor, bilişsel ve psikososyal gelişiminde olduğu gibi dil gelişiminde de belli bir gelişim sırasının olduğu gözlenmektedir. Doğum ile başlayan dil gelişimi bir süreç olarak hayat boyu devam etmektedir. Hayata gözlerini açtıkları ilk andan itibaren çocuklar etrafındaki sesleri algılamaya, ses çıkarmaya ve yaşadıkları çevrede konuşulan dilin temel yapısını kazanmaya başlamaktadırlar. Dil ve dilin bütün kuralları yaşantılar esnasında doğal olarak öğrenilmekte olup çocuklar dili duyarak, taklit ederek, geri iletimi algılayarak, tecrübelerini ve fikirlerini paylaşarak öğrenmektedirler.²¹ Bir ses kapasitesi ile doğan çocuklar evrensel bir takım dil öğrenme süreçlerinden geçerek dili anlamayı ve konuşmayı başarırlar. Çocuğun dil gelişiminde gözlenen temel evreler aşağıda ana hatlarıyla Tablo 3'te verilmiştir.²²

Tablo 3. 0-5 Yaş Çocuğunun Dil Gelişimi

Yıllar	Tanımlama	Örnekler
Birinci yıl	Bebek birinci ayda konuşma sesini yetişkinlerin yaptığı gibi kategoriler.	
Kategorik algılama	3-4 aylarda agulamaya başlar. Agulamada belli seslerin çıkış sırası, pekiştirme ve ana babanın konuşmasında kullandığı seslerden bağımsız olarak tüm çocuklarda aynıdır.	Baba Didi Geh-geh

¹⁹ Yaşar Özbay, "Bilişsel Gelişim", *Eğitim Psikolojisi*, ed. Yaşar Özbay-Serdar Erkan, (Ankara: Pegem Akademi, 2015), 141.

²⁰ Senemoğlu, "Gelişim, Öğrenme ve Öğretim", 45.

²¹ Neslihan Durmuşoğlu Saltalı, "Erken Çocukluk Döneminde Gelişim", *Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim*, ed. S. Sunay Yıldırım Doğru, (Ankara: Maya Akademi, 2013), 19.

²² Senemoğlu, "Gelişim, Öğrenme ve Öğretim", 47.

		Ma ma
Agulama	Birinci yılın sonunda bebek kendi dilinin seslerini tam olarak öğrenir ve ilk sözcüğünü üretir.	
İkinci yıl		Aç
Tek sözcük	On sekizinci ayın sonuna kadar bebek muhtemelen bir düzine sözcüğü tek tek söyleyebilir.	Yap O top Mama iç
İki sözcük	Duyusal-motor düzeyde kazandığı bilgiyi, yansıtan iki sözcükle konuşmaya başlar.	Kapı aç
Üçüncü yıl	Cümlelerine dilbilgisi kurallarını ekler. Ancak “büyüme hataları” adı verilen, kuralların yanlış genellemelerini yapabilir.	
Anlamlı konuşma	İki buçuk yaşında, ortalama sözcük dağarcığı 400 civarındadır. Sözcükleri bir ya da iki duymada öğrenir. Sözcük dağarcığı hızlı bir artış içindedir.	Yemek yiyorum Annem geldi Manavcı amca
Dördüncü yıl	Dilbilgisi kuralları bilinmekle birlikte, birçoğu kullanılmamaktadır. Edilgen cümleler koşullu cümleler vb. kullanılmaz. Gelecek zaman kullanılmaya başlar.	Babam gidecek mi? Ayşe niçin ağlıyor?
Doğru fakat karmaşık olmayan bir dil	Üç yaşına gelinceye kadar çocukcümleyi olumsuz hale getiren ekleri kullanabilir. Dört yaşına geldiğinde soru cümlesini yetişkin gibi kurabilir.	
Beşinci yıl		
Hızlı bir şekilde yetişkin modellere benzeyen bir dil	İki ya da daha fazla fikri, düzgün olarak birleşik cümlede ifade edebilir.	Ne yaptığımı gördüm.

Çocuk iki yaşından sonra basit cümleler kurabilirken 2.5 yaşında ortalama 300, 5 yaşında ise 2000'e yakın kelimesi bulunur. 2.5 yaş civarında edatları ve zamirleri anlar. 4 yaşında sebep-sonuç zaman, şart ve yer ilişkilerini anlatan bileşik cümleler kurar. Çocuk geçmiş zaman, gelecek zaman ve şimdiki zamanı sırasıyla öğrenmeye başlar. 5-6 yaşına geldiğinde istek ve duygularını ifade edebilir. Dil gelişiminde kelimelerin manasını anlama konuşmadan daha ileridedir.²³ Sonuç olarak, okulöncesi eğitim döneminde gerek ana babalar gerekse öğretmenler, çocuğun yukarıda ifade edilen gelişim özelliklerini dikkate alarak bilişsel gelişimine yardım edici uyarıcıların bulunduğu öğrenme ortamlarını düzenlemelidirler.²⁴

2.3. Sosyal ve Duygusal Gelişimi

Çocuğun ilk sosyal çevresini aile oluşturmaktadır. Çocuk doğduğunda kendisini ailenin içinde bulur. Bundan dolayı çocuk için ilk sosyalleşme aile kurumunda başlar. Bebek dünyaya ilk geldiğinde ağlar ve bunu takip eden ilk zamanlarında fiziksel ihtiyaçlarını anlatmak için ağlar. Çocuğun ağlaması zaman içerisinde anlamlanmaya başlamakla birlikte çocuk ağlamayı duygusal bir tepki olarak kullanır. Mesela çocuk, evinden veya alışkın olduğu bir ortamdan ayrıldığında ya da annesinin yanında olmadığını hissettiği anda tepkisini ağlayarak gösterir. Çocuk, 2 yaş itibariyle istekleri yerine getirilmediğinde, oyunu bozulduğunda veya oyuncağının elinden alındığı gibi olumsuz duygularını ifade etmek için ağlamayı kullanır. Erken çocukluk döneminde üç yaşından itibaren duygusal tepkileri artar ve duygu türlerinin hepsini yaşarlar. Özellikle oyun sırasında mutluluk, kıskançlık, öfke, inatçılık vs. görülür.²⁵

Dört yaş çocuğu toplumsal gelişim açısından büyük aşama kaydeder ve diğer çocuklarla beraber olmaktan daha fazla zevk almaya başlamaktadır. Çocuk, oyun esnasında yaşadığı çatışmalarla diğer çocukların da onun gibi isteklerinin olduğunu, onlarla vakit geçirmek istiyorsa kendi isteklerinin bazılarını vazgeçerek veya onları erteleyerek diğer çocukların isteklerini yerine getirilmesi gerektiğini tecrübe ederek kazanmaktadır. Çocuk beş yaşındayken kendi yaş grubuyla küçük gruplar hâlinde oynamaktadır. Yetişkinlerle ilişkilerinde ise başarılı ve mutludur.

²³ Hatice Poyraz, "Okul Öncesi Yıllarda Gelişim", *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*. ed. Hatice Poyraz-Hale Dere, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2015), 39.

²⁴ Senemoğlu, "Gelişim, Öğrenme ve Öğretim", 50.

²⁵ Durmuşoğlu Saltalı, "Erken Çocukluk Döneminde Gelişim", 25.

“Altın yaş” olarak adlandırılan beş yaş aile ve çocuk için ilk çocukluk evresinin düğüm noktasını oluşturmaktadır. Çocuğun yeterli ve dengeli oluşu bu yaşın en belirgin özellikleri arasında gelmektedir. Beş yaş çocuğu, yaşadığı kültür çevresine uyum göstermesini başarılı bir kontrolle gerçekleştiren çocuktur.²⁶Sosyal gelişimde en kapsamlı kuramlardan biri Erik Erikson’un psikososyal gelişim kuramıdır. Bu kuram Tablo 4’te görüleceği üzere sekiz gelişim evresinden oluşmaktadır:²⁷

Tablo 4. Psikososyal Gelişim Evreleri

Evre / Kriz	Yaş	Temel Görev
Güven- Güvensizlik	0-1	Kendine ve yaşama ilişkin güven duygusu
Bağımsızlık- Utanma/Şüphe	1-3	Kendini ve hayatı kendi ölçülerinde kontrol edebileceği duygusu
Girişim- Suçluluk	3-6	Bağımsızlığını potansiyellerini geliştirme yönünde kullanma
Üretkenlik- Aşağılık Duygusu	6-12	Başarı kimliği
Kimlik- Kimlik Karmaşası	12-20	Ne ve kim olduğuna ilişkin olumlu ve tutarlı cevaplar
Yakınlık- Çekingenlik	20-40	Sağlıklı kendisi-başkası ilişkilendirmesini başarması
Üretkenlik- Durgunluk	40-65	Kimliğin yeniden revizyonu ve formülasyon
Bütünlük – Ümitsizlik / Keder	65 +	Hayatın genel değerlendirmesiyle ortaya çıkan değerlilik duygusu

Üç ve altı yaş arasındaki çocuklar bu dönemde girişimcilik olarak tanımlanmakta olan yeni geliştirdikleri bağımsızlık duygusunu kullanarak, dili kullanmaya, çevreyi araştırmaya, bilişsel ve sosyal yeteneklerini test etmeye çalışırlar. Çocuklar girişimcilikleriyle, yetişkin rollerine hazırlanırlar. Yetişkinlerle devamlı çatışmaya giren çocuklar suçluluk duygusu yaşarlar. Bu tür çocuklar yetişkinler üzerinde aşırı bağımlı

²⁶ Neriman Aral- Ender Durualp, “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Özellikleri”, *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, ed. Rengin Zembat, (Ankara: Anı Yayıncılık, 2013), 18.

²⁷ Tuncay Ergene, “Psikososyal Gelişim”, *Eğitim Psikolojisi*. ed. Yaşar Özbay-Serdar Erkan, (Ankara: Pegem Akademi, 2015), 115.

olmayı öğrenip, yetişkin hayat için gerekli olan girişimci özellikten mahrum kalabilirler. Girişimciliğe karşı suçluluk döneminin ana işlevi girişim isteğini ve yeterliliği geliştirmektir. Çocuklara kendileri için anlamlı girişimleri seçmekte serbest bırakıldığı takdirde, kendilerine karşı olumlu görüş geliştirmekte ve amaçları doğrultusunda ilerlemektedirler. Fakat kendi kararlarını almasına imkân tanınmazsa, girişimde bulunmak yerine suçluluk duygusu geliştirmekte ve daha sonra etkin konumda olmak yerine edilgen konumda olarak başkalarının sürekli olarak kendileri için kararlar vermesine izin vermektedirler.²⁸

2.4. Fiziksel Gelişimi

Gelişim, çok yönlü bir kavramdır ve insan doğum öncesi süreçten başlayarak sürekli bir gelişim içerisindedir. Dolayısıyla insan gelişimini anlamak için gelişimin alt alanlarının da iyi öğrenilmesi gerekmektedir. Şüphesiz bu gelişim alanlarından en gözlenebilir ve ölçülebilir olanı fiziksel gelişimdir. Fiziksel gelişim, boy uzaması, kilo artışı, bedeni oluşturan tüm organlar, kemikler, kaslar ve dişlerin gelişimi ile vücut sistemlerinin (solunum, dolaşım, sindirim, boşaltım sistemi, sinir ve beyin sistemi) gelişmesi olarak tanımlanabilir.²⁹

Yeni doğan bebek bir yetişkin insan minyatürü değildir. Bebeğin başı ve gövdesi vücudunun en iri bölümleridir. Yetişkinliğe kadar çocuğun baş iki kat büyürken kol ve bacakları yaklaşık beş katı büyüyecektir. Bir yaşındaki çocuğun beyni yetişkinlikteki ağırlığının %70'i kadardır. Ancak bedeninin geri kalan kısmının ağırlığı ise yetişkinlikteki ağırlığının sadece %10'u ya da %20'si kadardır.³⁰ Fiziksel gelişim doğumdan sonra diğer yıllara göre daha hızlıdır. Birinci yılın sonunda, ortalama bir bebeğin boyu doğumdaki boyundan %50, ikinci yılın sonunda %75 daha uzundur. Benzer şekilde, bebek 5 aylık olduğunda ağırlığı doğumundakinin iki katına çıkar. Büyüme, çocukların her yıl boylarına 5-7,5 cm, ağırlıklarına 2,5 kg ekledikleri erken ve orta çocuklukta yavaşlamaktadır. Sonra ergenlik döneminde keskin bir hızlanma olmaktadır.³¹

Ortalama olarak, ergenler ergenlik döneminde boy uzunluğunda 25-27,5 cm, ağırlıkta da 23-45 kg arasında kazanırlar. Eller ve ayakların gelişimi sırasıyla kollar ve bacaklar ile

²⁸ Ergene, "Psikososyal Gelişim", 117.

²⁹ Ahmet Yiğit Palas, "Fiziksel Gelişim", Çocuk Gelişimi-1. ed. Fatma Alisinanoğlu, (Ankara: İzge Yayıncılık, 2021), 50.

³⁰ Serdar Erkan, "Fiziksel Gelişim", Eğitim Psikolojisi, ed. Yaşar Özbay-Serdar Erkan, (Ankara: Pegem Akademi, 2015), 52.

³¹ Bekir Onur, *Çocuk Gelişimi*, 219.

beden gelişimi takip etmektedir. Beden gelişiminde erkeklerde kas dokusu, kızlarda ise yağ dokusu artmaktadır.³²

Tüm fiziksel gelişim süreçleriyle beraber aynı süreçte bireylerin motor yetenekleri de gelişmekte ve yetenekleri artmaktadır. Tablo 5'te 0-6 yaş aralığına ait motor gelişim süreci özetlenmektedir.³³

Tablo 5. 0-6 Yaş Döneminde Motor Gelişim Süreci

	Başını bir taraftan diğer tarafa çevirebilme. Yüzüstü yatarken çenesini yerden kaldıracabilme. Yüzüstü yatarken göğsü ile başını yerden kaldıracabilme. Başını dik tutma. Görme alanındaki nesnelere vurma çabası (genellikle ıskalar). Destekle oturabilme. Karın üzerinden yana ya da arkaya yuvarlanabilme. Gözlerini nesnelere sabitleyebilme, görme alanındaki nesnelere izleyebilme. Kucakta oturabilme, nesnelere uzanıp kavrayabilme. Mama sandalyesinde oturabilme, sallanan nesnelere yakalayıp
0-2 Yaş	kavrayabilme. Nesnelere bir elinden diğerine aktarabilme. Desteksiz oturabilme. Destekle ayakta durabilme. Mobilyalara tutunarak ayakta durabilme. Ayaktayken oturma pozisyonuna geçebilme. Bardaktan bir sıvıyı içebilme. Emekleyebilme. Elinden tutularak yürüyebilme. Çömelebilme, eğilebilme. Mobilyalara tutunarak ayağa kalkabilme. Merdiven basamaklarına tırmanabilme. Tek başına ayakta durabilme. Tek başına yürüyebilme.
2-3 Yaş	Çift ayak sıçrar. Geri geri yürür. Destekle merdiven iner. Duran topa tekme atar.

³² Ahmet Yiğit Palas, "Fiziksel Gelişim", 61.

³³ Serdar Erkan, "Fiziksel Gelişim", 54.

	<p>Destekle öne takla atar.</p> <p>Ani ve hızlı dönüşler ve duruşlar yapamaz.</p> <p>40-60 cm. uzağa atlar.</p> <p>Düz bir çizgi üzerinde yürür.</p> <p>İpe 4 boncuk dizer.</p> <p>Kapı kolunu açar.</p> <p>5-6 küpten kule yapar.</p> <p>Kitabın sayfalarını tek tek çevirir.</p> <p>Kâğıdı ikiye katlar.</p>
	<hr/> <p>20 cm yüksekten yere atlar.</p> <p>Hareketli topa tekme atar.</p> <p>Parmak ucunda yürür.</p> <p>Üç tekerlekli bisiklete biner.</p> <p>Salıncakta sallanır.</p> <p>Kaydıraftan kayar.</p> <p>Öne takla atar.</p>
2-4 Yaş	<p>Yardım almaksızın ayaklarını değiştirerek merdivene tırmanır.</p> <p>Havadan atılan topu tutar.</p> <p>Durma, dönme ve başlama konusunda daha etkilidir.</p> <p>60-80 cm uzağa atlar.</p> <p>Oyun alanında çizilen bir daire üzerinde yürür.</p> <p>Üç parçalı yap-boz yapar.</p> <p>Makasla keser.</p> <p>Çizgi üzerinden makasla keser.</p>
	<hr/> <p>Tek ayak üzerinde 4-8 sn durur.</p> <p>Değişik yönlere koşar.</p> <p>Dengede yürür.</p> <p>Çift ayak 10 kez sıçrar.</p>
4-5 Yaş	<p>5 cm yükseklikteki ip üzerinden atlar.</p> <p>6 kez geriye sıçrar.</p> <p>Top zıplattır ve yakalar.</p> <p>Desteklenirse uzun bir merdivenden, ayaklarını değiştirerek aşağı iner.</p> <p>Tek ayak üzerinde 5 kez sıçrar. Oyunlarda rahatlıkla başlar, döner ve durur.</p>

	<p>70-90 cm uzağa atlar.</p> <p>Yetişkin stili ile koşar.</p> <p>Resimlerde ev, adam, ağaç çizebilir.</p> <p>Makasla basit şekiller keser, yapıştırır.</p>
	<p>Dengede ileri-geri, yanlara yürür.</p> <p>İp atlar gibi sıçrar.</p> <p>Topa yön vererek zıplattır.</p> <p>Tek elle top tutar.</p> <p>İp atlar.</p> <p>Sopa ile topa vurur.</p> <p>Paten kayar.</p> <p>İki tekerlekli bisiklete biner.</p> <p>Kızak kayar.</p> <p>Tek ayak üzerinde 10 sn durur.</p> <p>Barfıkste 10 sn asılı bekler.</p>
5-6 Yaş	<p>Yardımla almadan uzun bir merdivenden, ayaklarını değiştirerek aşağı iner.</p> <p>Kalem tutar.</p> <p>Büyük harf çizer.</p> <p>Baş parmakla diğer parmaklarına dokunur.</p> <p>Bir resmin sınırlarını taşırmadan boyar.</p> <p>Resim keser.</p> <p>Kalem tıraş kullanır.</p> <p>Çekiçle çivi çakar.</p> <p>İsmi yazar.</p> <p>Koşarken yerden nesne alır.</p> <p>Küçük harfleri bakarak çizebilir.</p>

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında öğrencilerin etkinliklerle Kur'an-ı Kerim harf ve kurallarını öğrenmek için faydalandıkları "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabı ile ilgili 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilerek araştırmanın alt problemleri etrafında konu değerlendirilmiştir. Ancak konunun daha iyi anlaşılması için 4-6 Yaş Programları ve araştırma konumuzu oluşturan "Etkinliklerle Elif-ba" kitabı hakkında bilgi vermenin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

DİB tarafından, 4-6 yaş Kur'an kursunda eğitim süreçlerinin pedagojik bir yaklaşımla, hazırlanan "Elif-Ba Etkinlik Kitabı"; Kur'an-ı Kerim öğrenmenin ilk adımı olan elif-ba'yı, çeşitli etkinliklerle eğlenirken öğrenmelerini amaçlayan bir çalışmadır.

Bu çalışmada;

1. Harflerin dizilişinde, harflerin şeklini esas alan ve en yaygın olarak kullanılan sıralama takip edilmiştir.

2. Kur'an harfleri, 3, 4 veya 5 harften oluşan gruplara ayrılmış, ilk harf grubundan sonra sırasıyla üstün, esre ve ötre hareketlerine yer verilmiştir.

3. Konuların kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru öğrenilmesi amaçlanmıştır.

4. Her harfin tanıtıldığı sayfanın üst kısmında sırasıyla harfin orijinal hali, harfin öğrenilmesini kolaylaştıracak bir bilmece ve harfin başta, ortada ve sondaki yazılışlarına yer verilmiştir.

5. Her sayfanın alt bölümünde etkinliğin nasıl uygulanacağını ifade eden yönergeler yazılmıştır.

6. Yeni harf grubunun öğrenilmesinde daha önceki harfler de kullanılarak öğrenilenlerin pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

7. Örnek kelimelerin, konuların akışına uygun olmasına, kolaydan zora doğru sıralanmasına, anlamlı olmasına ve Kur'an-ı Kerim'de geçen kelimelerden oluşmasına özen gösterilmiştir.

8. Çocuğun çok yönlü gelişimini etkileyen ve eğitim sürecinin önemli bileşenlerinden biri olan ailenin, Kur'an öğretiminde çocuklara yardımcı olmalarını sağlamak amacıyla "Aile Katılımı" etkinliklerine yer verilmiştir.

9. Etkinliklerin hazırlanmasında çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden gelişimlerini dikkate alan bir yaklaşım benimsenmiştir.

10. Her konuda farklı etkinliklere (eşleştirme, çizgileri birleştirme, boyama, farklı olanı bulma vb.) yer verilmiştir.³⁴

3.1. 4-6 Yaş Dönemi Çocuklarına Elif-Ba Öğretiminin Uygunluğu

Öğrenme-öğretme sürecinde kaynak ile alıcı arasında bilgiyi yani mesajı taşıyan her öge öğretim materyali olarak adlandırılabilir. Bu durumda öğretme-öğrenme etkinliklerinde öğretim materyallerinin önemi büyüktür. Öğreticiler derslerinde öğrenci seviyesine ve dersin içeriğine uygun hazır öğretim materyalleri kullanabilmektedirler. Eğer bu hazır materyaller öğrencinin seviyesine uygun değilse var olan bu materyalleri uygun hale getirerek kullanmaları gerekmektedir.³⁵

Konuyla ilgili katılımcılara “4-6 yaş dönemi çocuklarının gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, elif-ba öğretiminin uygunluğu konusunda neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplar şu şekildedir:

K1: 4-6 yaş olarak değerlendirirsek 4 yaş oyuna daha meyilli olduğu için zor olabiliyor. Ama 5 yaş daha disipline edilebilir olduğu için daha kolay olabiliyor ya da çocuğun kişilik özelliklerine göre de kolay-zor olduğunu söyleyebiliriz. Ama genel anlamda bizi zorlayan bir durum düşünmüyorum kesinlikle, gayet kolaylıkla ve veli desteğiyle götürebiliyoruz bu süreci...

K3: Bazen istisnalar çıksa da aralarında veliler ilk başladığımızda çocukları bize verirken mutlaka bir Kur'an öğrensini isteğinde oluyorlar. Özellikle şunu söylüyorum; gerçekten bizim temel misyonumuz onlara Kur'an öğretmek olmamalı. Çünkü bunu yaparken ister istemez hazır olmayabiliyorlar ve bıkkınlık oluşturabiliyor. Özellikle 4 yaşta belki biraz daha geri planda tutabiliriz. Çocuğun hazır bulunuşluğuna göre verilmeli.

K4: 4 yaşındaki çocuğumuzla 6 yaşındaki çocuğumuzdan aynı verimi alamayabiliyoruz yaş itibarıyla. Ama bence genel olarak uygun, özelde tabii ki çocuğun gayretine, zekâsına ve desteğe bağlı olarak değişebiliyor.

K5: Öğrenmesinde bir zarar olduğunu düşünmüyorum açıkçası, ama tamamen isteğe bağlı. Velilerime de ben hep onu söylüyorum zaten. Eğer ağlayarak ders çalıştırıyorsanız bırakın diyorum, yani eninde sonunda öğrenecektir zorlamayın. Önemli olan burada Kur'an-ı Kerim'i, Allah'ın kelamını sevdirmek... Bu benim için yeterli ama öğrenmesini tabii ki isterim, çünkü öğrendiğinde elif-ba'nın ilkokul döneminde de etkili olacağını biliyorum. Kendi çocuklarımdan da biliyorum, belli bir alfabeyi öğrenip okuyan çocuk daha sonra ikinciye daha kolay öğreniyor, onun için daha da başarılı oluyor.

³⁴ DİB, 4-6 Yaş Grubu Etkinliklerle Elif-Ba, (Ankara: DİB Yayınları, 2020), 4-5.

³⁵ Necla Dönmez Usta, “Öğretim Materyalinin Seçimi, Hazırlanması ve Tasarımı” *Okul Öncesi Eğitimi İçin Öğretim Teknikleri ve Materyal Geliştirme*, der. Eser Ültay ve Neslihan Ültay, (Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2016), 61.

K6: Nasıl okul öncesi eğitim veriliyorsa 4-6 yaş eğitiminde Kur'an eğitimi verilmesi gayet normal. Çocuğun zihni çok temiz olduğu için alıcıları yüksek... Ezber gücü çok yüksek, alma gücü çok yüksek sadece metotları bilmek lazım ya da çocuğa yönelik alternatifler sunmak lazım. Bu açıdan alanı ne kadar geniş tutarsak bizim işimiz açıkçası daha kolaylaşıyor...

K7: Harf öğretimini uygun buluyorum. Çocukların ufku açılıyor gördüğüm kadarıyla hatta buradan mezun olan çocukların velilerinden daha hızlı okumayı öğrendiği yönünde bir dönüt alıyorum. Türkçedeki harfleri Kur'an eğitimi alan çocuklar daha çabuk öğreniyorlar. Hem ahlakî açıdan hem değerler eğitimi açısından böyle dönütler alıyorum. Birinci sınıf öğretmenlerinin velilere "hangi okuldan mezun?" gibi sorular yönelttiklerini söylüyorlar, bunu duyunca çok mutlu oluyorum tabii ve çok faydalı buluyorum.

K8: Gelişim özelliklerini dikkate aldığımda özellikle 4 yaşında Kur'an-ı Kerim öğretiminin biraz daha askıya alınması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü 4 yaşındaki bir çocuk daha oyuna odaklı olduğu için dikkatini toplamak noktasında zorluk çekiyoruz, 5-6 yaşındaki çocuğu daha kolay adapte edebiliyoruz ve daha kolay öğreniyor.

K10: Kesinlikle yapılması gerektiğini düşünüyorum; çünkü çocukların zihinleri gerçekten 4-6 yaş grubunda çok berrak oluyor ve söylediğimizi tabiri caizse bir kaset gibi sarabiliyorlar, çok rahat öğrenebileceklerini gözlemliyoruz. Ayrıca bir ders sistemimiz olduğu için bu şekilde çocuk ders çalışmaya da aşına olmuş oluyor. Bu sayede de birinci sınıfta ders çalışmak çok daha kolay oluyor. Mesela bir tane öğrencim Kur'an-ı Kerim'i çok güzel bir şekilde öğrenmişti, seri okuyordu. Aynı şekilde Türkçeyi de çok seri bir şekilde hızlıca öğrendi ve öğretmenin çok memnun olduğunu biliyorum. Dediğim gibi birazcık çocukların algısından algısına da değişebilen bir olay.

K15: Çocukların o kadar engin bir zekâsı var ki, yani ne verirsen onu alıyorlar, O yüzden öğretilmelidir. Zaten Osmanlı döneminde de bırak öğretmeyi hafızlık bile yaptırıyorlardı. Sonuç itibarıyla hafızasını daha çok güçlendirdiğine inanıyorum, daha hızlı ezberlemesine de vesile olduğuna, zekâsını daha farklı çalışmasına vesile olduğuna inanıyorum ya o yüzden öğretilmelidir.

Görüldüğü üzere katılımcılar gelişimsel özelliklere ve hazır bulunuşluk düzeylerine göre elif-ba öğretiminin 4-6 yaş grubundaki çocuklar için uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte K1 ve K8, 4 yaş çocuğunun oyuna daha meyilli olması ve 5-6 yaş çocuğunun daha disipline edilebilir olmasından ötürü 4-6 yaş harf öğretiminin 5-6 yaşa daha uygun olduğunu dile getirmiştir. K1 ve K8'in görüşlerini destekler nitelikte ifadeleri bulunan K3 ve K4 ise velilerin Kur'an öğrenme konusunda beklentilerinin olduğu, bu beklentilerin çocukların hazır bulunuşluk seviyelerine göre farklılık gösterebileceği, ancak 5-6 yaş grubu çocuklarda öğrenimin çok daha kolay olduğunu dile getirmişlerdir. K5 ve K7, çocukların erken dönemde bir dil öğrenimine başlamalarının okul döneminde

daha başarılı olmalarını sağlayacağı düşüncesini ve deneyimini paylaşmıştır. K5'i destekler nitelikte cümleleriyle dikkat çeken K10 Kur'an eğitimi dolayısıyla çocukların ders çalışma alışkanlıkları kazandığı için ilkokul sürecine daha kolay uyum sağladığını dile getirmiştir. K6 ve K15 ise çocuklarda öğrenmeye yönelik potansiyelin çok yüksek olduğunu doğru metotlarla zihinlerinin daha da açılarak başarılı bir eğitim yapılabileceğini dile getirmiştir.

Konuyla ilgili çalışmalara baktığımızda Korkmaz'ın (2019) yaptığı çalışmadan elde edilen verilere göre, katılımcıların büyük çoğunluğu Elif-ba öğretiminin 4-6 yaş grubunda başlatılmasına olumlu bakmakla beraber bu uygulamayı yerinde bulmuşlardır.³⁶ Fakat Gün'ün (2016) çalışmasında ise hem öğretmenler hem de veliler 4-6 yaş grubu öğrencilerin harf öğrenimi noktasında öğrenme güçlüğü yaşadıklarını ve bunun bir sebebinin de öğreticilerin yöntem, teknik ve yetersizlik olabileceği dile getirilmiştir.³⁷

Katılımcı görüşlerine bakıldığında iki bakış açısını da destekler ifadeler olduğunu görebiliyoruz. Katılımcılar çoğunluklu olarak 4-6 yaş grubu öğrencilere harf öğretimi yapılmasını faydalı bulmuşlardır. Ancak harf öğretiminin zor olduğu yönündeki görüşleri incelediğimizde çocukların hazır bulunuşluk seviyelerine göre öğreticilerin yöntem ve teknikleri kullanarak eğitim yapmaları gerektiğinin önemi karşımıza çıkmaktadır. Tabii burada öğreticilerin yeterlilikleri değerlendirilirken almış oldukları eğitim ve sertifikaların teorik bilgiden pratik uygulamaya dönüştürülmesi öğreticilerin özveri ve becerilerine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Ertürk'ün (2021) yapmış olduğu çalışmaya göre başkanlığın uyguladığı hizmet içi eğitimler sahada duyulan ihtiyacın karşılanmasına yönelik bilhassa gerekli olduğu anlaşılmaktadır.³⁸

4-6 yaş döneminde harf öğreniminin olumlu yansımalarından bir diğeri de çocuk ilkokula başladığında bir eğitim-öğretim sürecinden geçmiş, sorumluluk ve ders çalışma özelliğini kazanmış ayrıca başarıyı deneyimlemiş olarak birinci sınıfa başlamış olmasıdır. Bu süreci tamamlayıp ilkokul birinci sınıfa geçtiğinde okula, kurallara ve derslerine uyum sağlama konusunda uyum sağlamakta zorluk yaşamamaktadır. Dolayısıyla 4-6 yaş grubu çocuklara Kur'an-ı Kerim öğretimi yapılması birçok anlamda olumlu katkılar sağladığı için uygun görülmektedir.

³⁶ Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi*, 66.

³⁷ Gün, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi*, 50.

³⁸ Din görevlilerinin hizmet içi eğitimleriyle ilgili geniş bilgi için bk. İdris Ertürk, *Türkiye'de Din Görevlilerinin Hizmet İçi Eğitimi*, (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021).

3.2. MEB Anaokullarında ve DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Harf Öğretimi

Ülkemizde okul öncesi eğitim faaliyetlerinin başlangıcı MEB'e dayanmakta olup yakın tarih itibariyle DİB 4-6 yaş Kur'an kursları vasıtasıyla okul öncesi eğitim veren diğer bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda DİB, MEB' in okul öncesi müfredatından istifade ederek içerisinde değerler ve Kur'an-ı Kerim eğitimini kapsayan bir müfredat oluşturmuştur. Bu çerçevede katılımcılara “*MEB anaokullarındaki harf öğretimine yönelik genel olarak neler biliyorsunuz? MEB anaokullarında ve DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında harf öğretimi yapılırken hangi benzer ve farklı yöntemler vardır?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplardan bir kısmı şu şekildedir:

K2: Sesli harfleri veriyorlar, bunu verirken de nesnelere dayanarak veriyorlar. Açıkçası ben de nesnelere dayanarak veriyorum. Harfleri verme noktasında daha etkili olduğunu düşünüyorum. Elifin e'si, elmanın e'si, elin e'si gibi onlar da nesnelere veriyor anaokulunda. Birinci sınıfa başladığı zaman ses temelli vermeye başlıyorlar. Bence hem nesnelere hem de ses temelli, her iki yönteminde çocuğa verilerek gidilmesi gerekiyor diye düşünüyorum... Aslında benzer, bir farklılık yok. Tabii biz Arapçayı birazcık nesnelere dökmekte sıkıntı yaşadığımız için çocuk anlamada biraz zorlanıyor olabilir. Nesnelere döktüğümüz zaman, yine ses temelli verdiğimiz zaman işte kukkhh kiiikhh diye verdiğimiz zaman çocuk alabiliyor eee kkkk ekk hani bu şekilde benzerlik olduğunu düşünüyorum. Bu da tabii öğreticiye bağlı olarak ilerliyor diye düşünüyorum.

K3: Anaokulunda başlanmıyor diye biliyorum.

K5: Sadece sesli harfleri veriliyor, çok detaya girilmiyor, zaten öğretilmesi de tavsiye edilmiyor diye biliyorum; çünkü ilkökul öğretmenleri bu sefer birinci sınıfta farklı teknik uyguladığı için zorlandıklarını biliyorum...

K6: Okul öncesinde harf öğretimi veriyorlar. Sadece sesli harfleri verdiklerini biliyorum. Bizim usul veriyorlar aslında. Hani e sesini verecekler elma, el o tarz örneklendirerek sesini veriyorlar. Ses eğitimine dayalı daha çok ilerliyorlar. Mesela kalem kkkk sesini veriyorlar. Ses temelli bir eğitimle çocukların akıllarında daha çok kalıyor. Onlarda bu metodu kullanıyorlar diye biliyorum.

K8: Genel olarak ses temelli eğitim verdiklerini biliyorum. Ben daha çok ses temelli eğitimi önemsiyorum. Bir de elif ba kitabımızdaki sistemi de beğeniyorum.

K10: Millî eğitimin okul öncesinde harf eğitimi verilmiyor. Birinci sınıfta ise harfi seslendirerek değil de ses şeklinde veriyorlar. Birinci sınıfta sesli harfler haricinde vermediklerini biliyorum.

Yukarıda görüldüğü üzere K3 ve K10 MEB okulöncesi eğitiminde harf öğretiminin yapılmadığını ifade ederken; K5, K6, K8 MEB okul öncesinde sesli harflerin öğretiminin yapıldığını dile getirmektedir. Aynı görüşte olan K2 ise okul öncesinde harf öğretim

tekniki olarak nesnelere yararlanıldığını, ilkokulda ise ses temelli eğitim yapıldığını, DİB 4-6 yaş Kur'an kursunda ise hem nesne hem de ses temelli harf öğretimi yapıldığını ifade etmektedir.

Katılımcı görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun MEB anaokulları ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Oysaki okul öncesi eğitimi konusunda DİB 4-6 yaşa göre daha eski bir tarihçesi olmakla beraber öğretmenlerin faydalanabilecekleri ortak materyal, yöntem ve teknikler çok fazladır. Başkanlık 4-6 yaş grubu Kur'an-ı Kerim öğretim programı temel yaklaşımında öğretmenlerin kaynak olarak MEB'in okul öncesi eğitimi kapsamında hazırladığı ve programın amaç ve kazanımlarına uygun özellikteki materyallerinden faydalanabileceği belirtilmiştir.³⁹ Bununla birlikte başkanlık veya müftülükler belirli zaman aralıklarında gerçekleştirdikleri seminerleri daha sık planlayarak öğretmenlerin alanın uzmanları ile bir araya gelmesini sağlaması gerekmektedir.

3.3. “Etkinliklerle Elif-Ba” Kitabında Yer Alan Etkinliklerin 4-6 Yaş Grubu Öğretim Düzeyine Uygunluğu

Eğitim ve öğretim faaliyetleri gerçekleştirilirken maksimum verim almak için verilen eğitimin bireye uygun olması gerekmektedir. Çalışmamızın muhatap kitlesi olan 4-6 yaş grubu çocukların eğitim düzeyi ile “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabının eğitim düzeyi çalışmamıza konu olmuştur. Bu çerçevede katılımcılara “*Etkinliklerle Elif-Ba*” kitabında yer alan etkinliklerin 4-6 yaş grubu öğretim düzeyine uygunluğu ile ilgili görüşleriniz nelerdir? sorusu yöneltilmiş olup boyama, kes/yapıştır, görsel, yönerge, harf öğretim sistemi çerçevesinde değerlendirmeleri istenmiştir. Etkinliklerin boyama, kesme ve yapıştırma çerçevesinde değerlendirilmesi ve Etkinliklerin yönerge ve harf öğretim sistemi çerçevesinde değerlendirilmesi olarak 2 alt başlıkta ele alınmıştır.

3.3.1. Etkinliklerin boyama, kesme ve yapıştırma çerçevesinde değerlendirilmesi

Katılımcıların kitapta bulunan boyama, kesme ve yapıştırma etkinlikleri ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

K1: Oyapışkanlı stikırları kesmeleri, ponpon yapıştırmaları, oyun hamuru ile süslemeleri severek yapıyorlar. Güzel etkinlikleri var.

³⁹ DİB Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), 3.

K2: Etkinlikler çeşitlendirilebilir mesela çıkartmaları çok seviyorlar. Oysaki kitabımızda çıkartma çok az.

K3: Güzel ama yeterli değil. Okula hazırlamak adına kodlamalar katılabilir bence faydalı olur.

K4: Boyama kesme yapıştırma 4-6 yaşa uygun, ama biraz daha olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sadece bununla gitmiyorum, farklı desteklerde yapıyorum, dikkat çalışmalarını algı çalışmalarını gibi...

K5: Çok güzel, çocukların ilgisini çeken ve çok keyif aldıkları sayfalar var.

K6: Etkinlikler yönünden gayet uygun, hatta bazı çocuklara basit bile geliyor, ama hepsi özenle hazırlanmış. Ben etkinliklerini çok beğeniyorum...

K9: Boyamalar, çizimler, kes yapıştırma çok güzel, gayet uygun. Çocukların zorlanacağı hiçbir durum yok, tam onlara göre eğlenceli düzenlenmiş...

K10: Görsellerin daha renkli ve canlı olabileceğini düşünüyorum. Etkinlikler noktasında eksik olduğunu düşünüyorum. Bir harfi bir etkinlikle verdiğimizde ek etkinlikler takviye yapmak zorunda kalıyoruz. Çünkü çocuk anlayamıyor veya tek bir etkinliği yaptırdıktan sonra hemen diğer harfe geçtiğimizde çocukta harf pekişmemiş olunca karışıklık oluşmaya başlıyor.

K11: Harf sonrasındaki boyamalar destekleyici ama yetersiz... Çeşitlendirilebilir, sayısı artırılabilir daha ayrıntılı düşünülebilir.

K13: Uygun olduğunu düşünüyorum, boyama ve kesmeler yapabilecekleri şekilde...

K14: Görsel yok kitapta, nesnelere faydalanarak görseller çoğaltılabilir.

Görüldüğü üzere K1, K5, K9 ve K13 öğrencilerin etkinlik kitabındaki boyama, kesme ve yapıştırma bölümündeki etkinlikleri yaparken keyifli vakit geçirdiklerini, harfleri daha iyi kavradıklarını ve etkinliklerin öğrenciler için yeterli düzeyde olduğunu ifade etmektedirler. Bu durumun aksini savunan K10, K11 ve K14'e göre kitaptaki boyama, kesme ve yapıştırma etkinliklerinin çeşitlendirilerek sayısının artırılması gerektiğini, etkinlik sayısının azlığı sebebiyle çocukların harfleri kavrama konusunda zorlandıklarını ve bu sebeple takviye yaptıklarını dile getirmektedirler. Etkinliklerin çocuklara uygunluğu konusunda K6 bazı öğrenciler için basit olduğunu ifade ederken K4 ise etkinliklerin 4 yaş grubu için daha uygun olduğunu, 5-6 yaş grubu çocuklar için basit olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca K2 çocukların kitapta bulunan çıkartmalı sayfaları çok sevdiğini, fakat bu sayfaların sayısının az olduğunu, bu nedenle sayısının artırılması önerisinde bulunurken K3 de öğrencileri ilkokula hazırlamak için kitapta kodlama çalışmalarının da yer alabileceğini dile getirmektedir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda etkinliklerle elif-ba kitabında yer alan mevcut harf çalışmalarının öğrencilerin dikkatini çekecek tarzda olduğunu; fakat sayı, çeşitlilik ve yaş gruplarına hitap etme noktasında yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Konu benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında Yağcı'nın (2018) yapmış olduğu çalışmada benzer kanaatlerin olduğu görülür. Araştırmacı etkinlik kitabının 4 yaş çocuğunun gelişimine uygun olmadığını, 6 yaş için hafif kaldığını araştırmasında belirtmiştir.⁴⁰

Etkinliklerin çeşitlendirmesiyle ilgili görüş bildiren öğretmenlerin daha günceli takip ettiklerini, çocukların gelişimsel özelliklerine göre seçenek sunmak istediklerini yorumlayabiliyoruz.

3.3.2. Etkinliklerin yönerge ve harf öğretim sistemi çerçevesinde değerlendirilmesi

Katılımcıların kitapta bulunan etkinliklerin yönerge ve harf öğretim sisteminin uygunluğu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

K2: Yönergelerde anlam karışıklığı olabiliyor. Beş yaş daha kolay kavrayabiliyor. Harf öğretim sisteminde 4-5 yaşın gruplandırılarak ayrı olması gerektiğini düşünüyorum.

K3: Harf öğretim ve cüz bölümündeki kelime örnekleri çoğaltırsak kesinlikle çok faydalı olur, yetersiz olduğunu düşünüyorum.

K4: Harflerin grup grup verilmesini beğeniyorum. Bu kitap üzerinden bütün harfleri bitiriyorum, sonra cezim konusuna gelince bu kitabı bırakıyorum. TDV'nin cüz kitabına geçiyorum, çünkü onda daha derli toplu ve okuma alıştırmaları daha fazla. Bu noktada yetersiz olduğunu düşünüyorum.

K5: Yönergelerde "pipet, kum yapıştırın veya oyun hamuru şekillendirin" diyorsa boyama yaptırmak zorunda kalıyorum kitap kirlenmesin diye; çünkü kitabın baş tarafı etkinlik sonrası cüz olduğu için bu etkinliklerle kitabı yıprattığımızda cüz kısmını verimli kullanamıyoruz. Harf ve harekenin beraber tanıtılması şeklinde yapılan öğretim sistemini 4 yaş algılayamayabiliyor. 5 yaş kavratsa güzel gidiyor.

K7: Ben harf öğretim sisteminde parçadan bütüne tümevarım şeklinde olmasını faydalı buluyorum.

K8: Harf öğretim sistemini ben beğeniyorum. Daha kalıcı oluyor tekrar başa dönüp hareketleri öğretelim diye uğraşmıyoruz.

⁴⁰ Yağcı, *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*, (İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 146.

K12: Harf öğretim sisteminin 5-6 yaş için uygun olduğu, 4 yaş için daha oyunlaştırarak öğretilmesi gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü okula alışmadan belli becerileri kazanmadan bunları aynı anda yüklenmesi zor gelebilir.

K13: Harfleri grup grup vermesi güzel ama tamamını gördükleri bir sayfa olmalı. Mesela üstün, esre, ötre, cezim ve şedde hepsinin bir arada olduğu sayfalar olmalı diye düşünüyorum ...

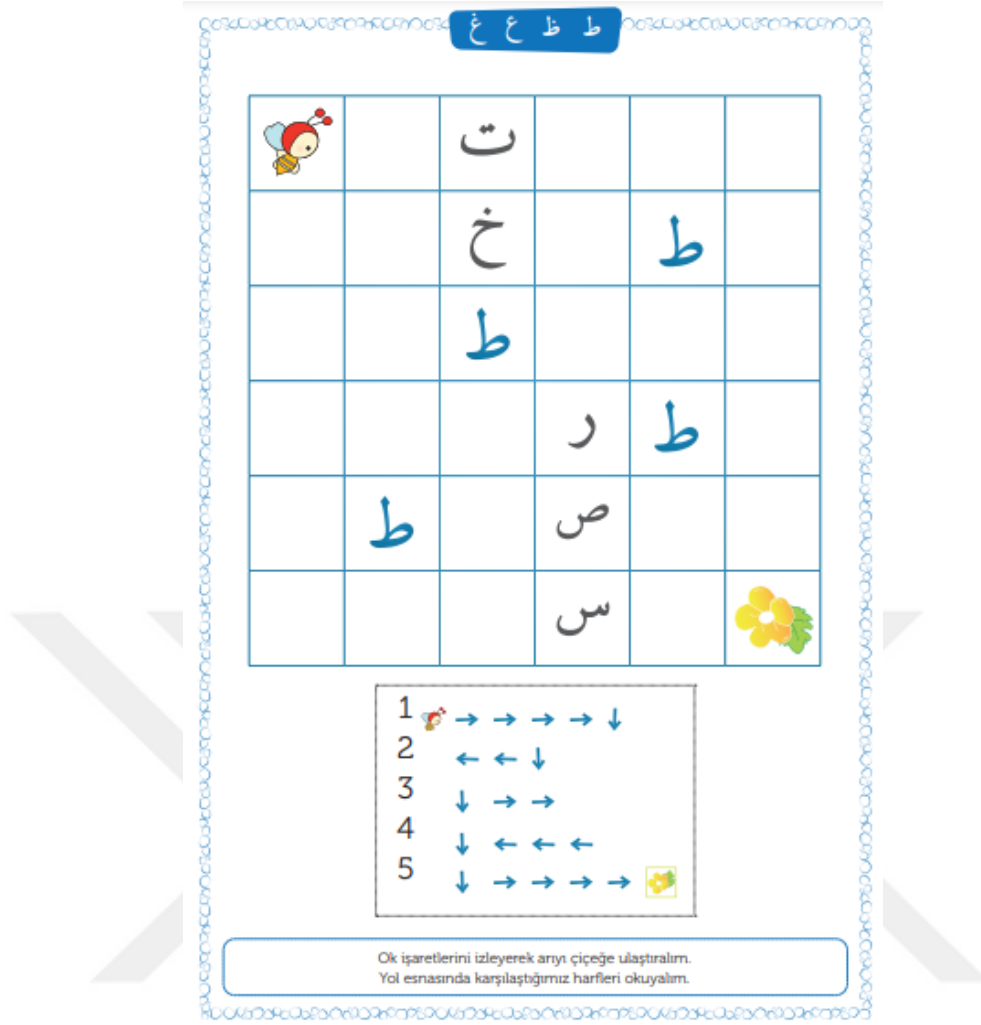
K14: Harf öğretiminde kitap yeterince ihtiyacımızı karşılamadığı için farklı kaynaklardan destekliyorum.

Bulgulara baktığımızda K2, K5 ve K12 harf öğretim sistemi ile ilgili kitapların yaş gruplarına göre farklı olması gerektiğini, mevcut kitaptaki harf öğretim sisteminin 4 yaştan ziyade 5-6 yaş için uygun olduğunu ifade etmektedirler.

K3 ve K4 kitabın etkinlik ve cüz bölümündeki örneklerin yetersiz olduğunu ve çoğaltılması gerektiğini; K4 ve K14 ise kitabın harf öğretiminde yeterli olmadığından dolayı farklı bir kaynaktan yararlandığını ifade etmektedirler. K5 ise “Yönergelerde pipet, kum yapıştırın veya oyun hamuru şekillendirin diyorsa boyama yaptırmak zorunda kalıyorum kitap kirlenmesin diye çünkü kitabın baş tarafı etkinlik sonrası cüz olduğu için bu etkinliklerle kitabı yıprattığımızda cüz kısmını verimli kullanamıyoruz. Harf ve hareketin beraber tanıtılması şeklinde yapılan öğretim sistemini 4 yaş algılayamayabiliyor fakat 5 yaş kavratsa güzel gidiyor.” cümleleriyle K3 ve K4’ün düşüncelerini desteklemektedir.

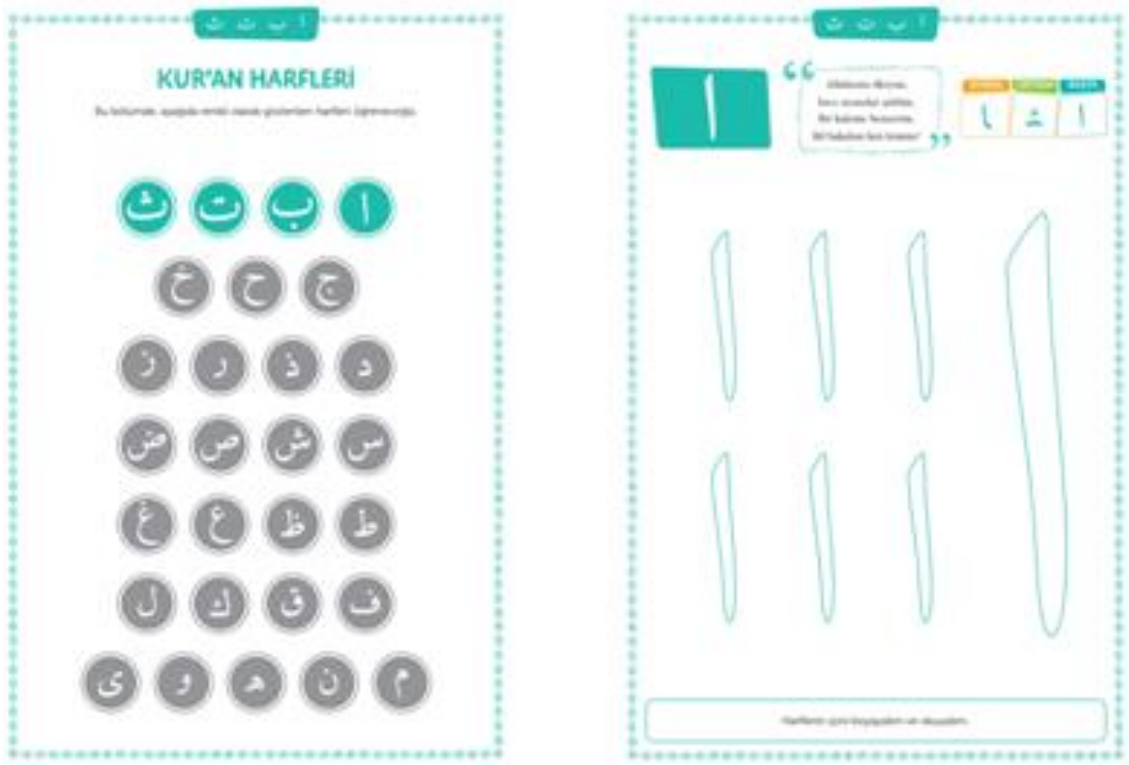
Katılımcılardan K7 ve K8 kitaptaki harf öğretim sisteminin grup grup verilmesi konusunda memnun olduklarını bildiren açıklamalar yaparken; K13 de aynı düşüncede olduğunu ifade etmekle birlikte ayrıca harflerin tamamının olduğu bir sayfanın olması gerektiğini eklemektedir.

Katılımcı görüşleri anlaşıldığı üzere öğreticilerin birçoğu kitabı yetersiz bulduğunu, etkinlikteki yönergelerin net ve uygulanabilir olmadığını dile getirmektedir. Bu görüşle ilgili "Etkinliklerle Elif-Ba" kitabına baktığımızda Görsel 1'deki etkinliği incelemek istiyoruz.

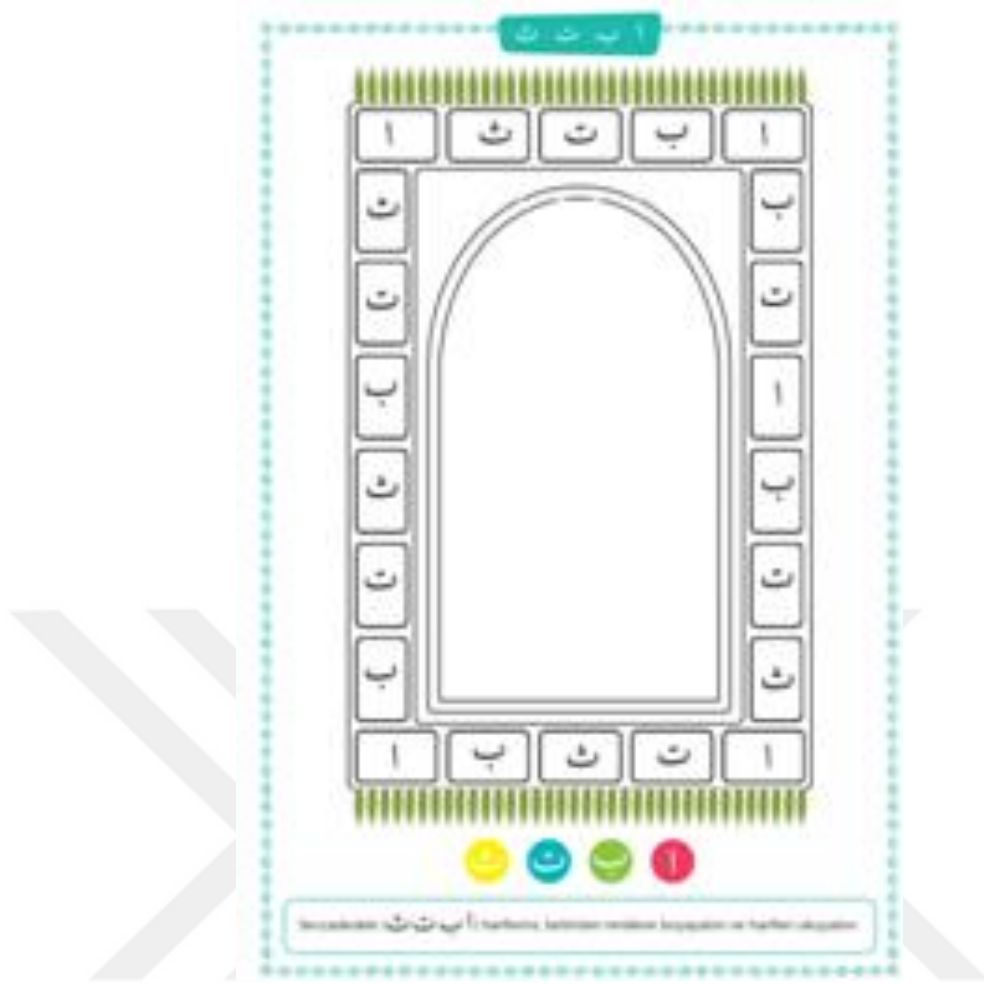
Görsel 1. Harf Pekiştirme Etkinliği

Etkinliklerle Elif-Ba kitabında yer alan harf pekiştirmeyle ilgili etkinliği incelediğimizde bu bölüme kadar öğrenilen harfler kullanılarak oluşturulan harf bulmacasında arıyı ok işaretlerini takip ederek çiçeğe ulaştırmak hedeflenmiş bu esnada karşılaşılan harflerin okunması istenmiştir. Ancak yönergede geçen ifadelerin yeteri kadar açıklayıcı ve yönlendirici olmaması, öğrencilerin yönergeleri net anlayıp aşamaları yerine getirirken sıkıntı yaşamaları katılımcı görüşlerini destekler nitelikte olduğu görülmektedir (Görsel 1). Ayrıca bu etkinlikte öğrencilerin yaş grubu farklılığı da göz önünde bulundurulduğunda 4 yaş grubunun yönergeleri uygulamada sıkıntı yaşadığı kanaatindeyiz.

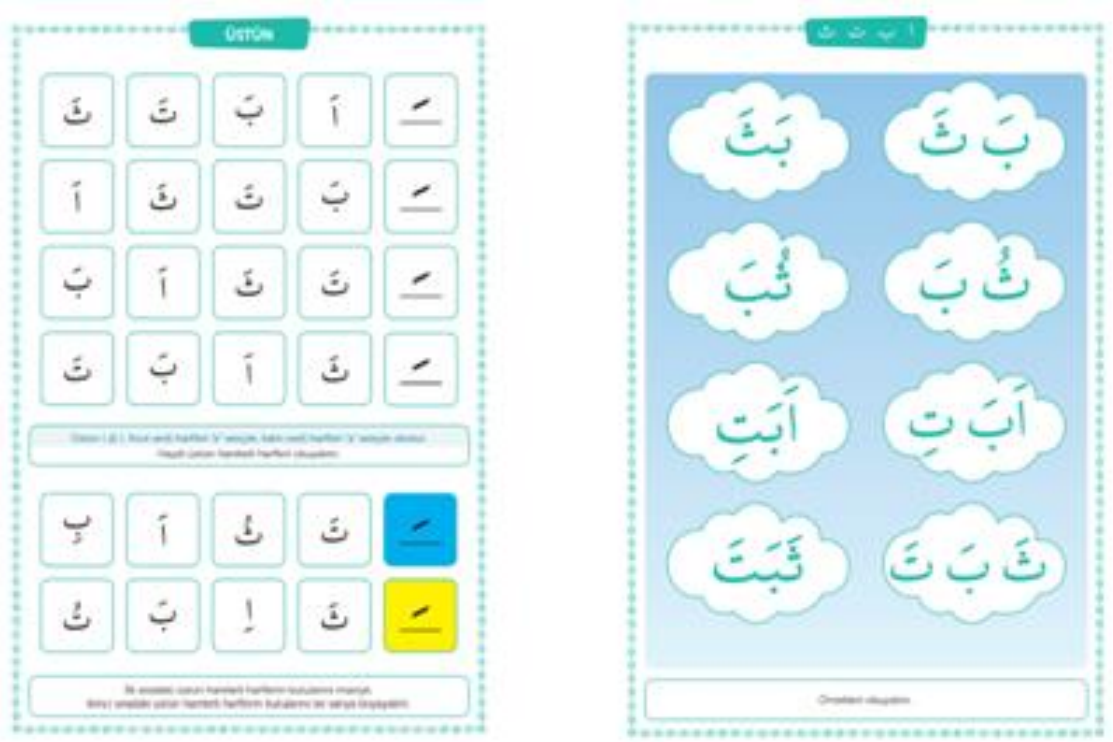
Görsel 2. Elif Harfini Tanıma ve Elif-Be-Te-Se harfleri

Kitabın harf öğretim sistemini incelediğimizde harflerin 3'erli 4'erli 5'erli gruplar halinde verildiğini görmekteyiz (Görsel 2). İlk aşamada her bir harfin tanıtılmasına yönelik boyama, kesme veya çizgi birleştirme gibi çalışma etkinlikleri bulunmaktadır. Harf etkinlik örneklerinden biri olan Görsel 2'de elif harfi boyanarak pekiştirilip okunması isteniyor.

Görsel 3. Elif-Be-Te-Se Harflerini Pekiştirme

Kitapta ikinci aşama da harfler tek tek tanıtıldıktan sonra toplu pekiştirme olması ve birbirine benzeyen harflerin karıştırılmadan ayırt edilebilmesine dair 2-3 tane etkinlik sayfası bulunmaktadır (Görsel 3). Bu etkinlik sayfaları harflerin yeterince öğrenilip öğrenilmediği konusunu anlayabilmek adına fayda sağlamaktadır. Çocuk etkinliği yaparken harf öğretiminin yanında renkleri de öğrenmiş olup aynı zamanda benzer harfleri aynı renklere boyayarak dikkat ve algı çalışması ile de desteklendiğini düşünmekteyiz.

Görsel 4. Hareke ve Kelime Çalışması

Daha sonra üçüncü aşamada harflerin üstün esre ve ötre hareketleriyle okunuşunu gösteren sayfalara yer verilmektedir. Burada örnek olması adına sadece üstün sayfası yer almaktadır (Görsel 4). Son aşamada ise öğrencinin tek tek öğrendiği harfleri birleştirerek harflerin başta ortada sonra yazılışlarını kavraması ve iki üç harekeli harften oluşan kelime örneklerini okutulma istenmektedir (Görsel 4). Bundan sonra diğer harf grubuna geçilerek aynı sistem tekrarlanmaktadır.

Kitapta katılımcıların çoğunluğunun ifade ettiği gibi gerek tek tek gerekse gruplar hâlinde harflerin kavranabilmesi için yeterli sayıda etkinliğin bulunmadığı söylenebilir.

Öğreticilerin çoğunluğunun kitabın grup grup harf öğretim sistemiyle ilgili olumsuz düşünceye sahip olmasında daha öncesinde uygulanan harf öğretim sistemine olan yatkınlık da sebep teşkil edebilir. Zira KKÖ'lerin birçoğu eğitim programındaki esneklikten faydalanarak hâlâ alışık oldukları cüz sisteminde harf eğitimi yapmaktadırlar. Bununla ilgili KKÖ'lerin güncel harf öğretim sistemine yönelik eğitim seminerleri yapılarak desteklenmesi gerekmektedir.

3.4. “Etkinliklerle Elif-Ba” Kitabının Biçimsel Olarak 4-6 Yaş Grubu Öğrenci Kullanımına Uygunluğu

Konuyla ilgili KKÖ'lere “*Etkinliklerle Elif-Ba*” kitabının biçimsel olarak 4-6 yaş grubu öğrenci kullanımına uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş, kendilerinden kitabı boyut, kalınlık, yazı puntosu, sayfa düzeni gibi biçimsel özellikler çerçevesinde değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirmelerden birkaçı şu şekildedir:

K1: 4-6 yaş grubunun en sevdiği şeylerden biri de renk. Renk gerçekten çok önemli. Hocam kitap gayet güzel, malzeme olarak güzel, renklendirme olarak güzel ve boyut olarak harflerin boyaması şekli olarak çok ideal, ama kalınlık olarak çocuğa göre kalın olabilir...

K6: Bazı çocuğa ödevlendirme gerekiyor, özellikle aile takibiyle daha verimli oluyor. Her gün eve götürmek için hem kitap çok geniş hem çantalar küçük, hem kalın hem de biçimsel olarak büyüklüğü bizim ihtiyacımızı görmüyor.

K7: Boyutu yeterli görüyorum. Çocuklar, belki daha küçük olsaydı göremeyebilirlerdi. Yazı puntolarını yeterli buluyorum...

K9: Cilt cilt olabilirdi, çünkü taşıma zorluğu illaki oluyor ya da ıslanmış oluyor yıpranması daha az olabilirdi. Biçimsel olarak biraz küçük olması avantaj olur. Sayfa düzeni ve yazı puntosu gayet güzel.

K10: Boyut olarak küçültsek çantaya sığma açısından bizim için kolaylık olabilir, ama bu sefer içindeki görsel küçüldüğünden çocuk adına sıkıntı olabilir. Kitap üzerinde daha geniş ve etkinliği rahat yapabileceğimiz alanlara ihtiyacımız oluyor, o yüzden boyut olarak ben iyi olduğunu düşünüyorum. Yazı olarak çocukların görebileceği veya anlayabileceği şekilde olduğunu düşünüyorum. Sayfa düzeninde de bir sıkıntı görmüyorum.

K11: Etkinliklere ekstra materyaller yapıştırılması isteniyor, kitap kitaplıktan çıkıyor ve kullanımı zor oluyor. 2 cilt hâline getirilebilir, spiralli yapılabilir; çünkü koparıp yaptıracağımız kestireceğimiz etkinlikler var o şekilde kullanımı daha kolay olur.

K12: 4-6 yaş için kalınlığı uygun değil. Bu anlamda 2 kitaba bunu çıkarabilirler. Birincisi etkinlik kitabı, ikincisi de cüz kitabı. Etkinlik kitabının çek kopart kitap şeklinde olması bize kolaylık sağlayacağını düşünüyorum. Punto olarak çocukların kavrayacağı şekilde, onda bir sıkıntı yok.

Görüldüğü üzere katılımcıların çoğu “Etkinliklerle Elif-ba” kitabını biçimsel olarak uygun olduğunu söylese de birkaç katılımcı uygun olmadığını ifade etmiştir. Bu konuda K6 kitabın boyutunun 4-6 yaş grubu çocuklar için kullanılabilirlik bakımından uygun olmadığını ifade ederken K1 ise boyut ve renklendirme açısından uygun olduğunu, fakat kitabın kalınlığının uygun olmadığını dile getirmektedir. Kitabın kalınlığı ile ilgili K9

taşıma zorluğundan dolayı cilt hâline getirilmesi gerektiğini öne sürerken K11 ise ekstra farklı materyallerin etkinliklerde yer alması sebebiyle kitabın cilt şeklinde kullanımın daha uygun olacağını dile getirmiştir.

Kitabın boyutuyla ilgili diğer görüş ise K7'ye benzer ifadelerde bulunan K10'nun "Boyut olarak küçültsek çantaya sığma açısından bizim için kolaylık olabilir, ama bu sefer içindeki görsel küçüldüğünden çocuk adına sıkıntı olabilir. Kitap üzerinde daha geniş ve etkinliği rahat yapabileceğimiz alanlara ihtiyacımız oluyor o yüzden boyut olarak ben iyi olduğunu düşünüyorum." cümleleriyle farklı bakış açısı oluşturma bakımından kıymetli bir değerlendirme olarak karşımıza çıkmaktadır.

K11 ayrıca kitapta bulunan aile katılım ve ödev sayfalarının veliye ulaştırılmasında sadece ilgili bölümün gönderilememesinden kaynaklanan zorluklara kitabı spiralli hâle getirmeyi çözüm olarak sunarken, K12 ise kitabın sayfalarının çek-kopart özelliğine sahip olması gerektiğini ileri sürmüştür.

Katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı üzere çoğunluğu kitabın yazı puntosu, sayfa düzeni ve renklendirme gibi biçimsel özelliklerinden memnun oldukları, ancak kitap boyutunun ve kalınlığının öğrenciler için taşıma ve kullanım açısından uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Burada genel olarak çocukların çantalarının küçük olması kitabın boyutuyla uyum sağlamamaktadır. Bununla beraber kitabın boyutunun küçültülmesi durumunda etkinlik çalışmalarında kullanım zorluğu yaşanabileceği, mevcut boyutun öğrencilerin görsel ve etkinlik yapma alanı olarak ideal olduğu, başkanlık tarafından kitap hazırlanırken de bu durumun öncelendiği söylenebilir.

3.5. Harf Öğretiminde "Etkinliklerle Elif-Ba" Kitabı Haricinde Farklı Materyal Kullanım Durumu

Eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan materyallerin biçimsel özelliklerinin yanında farklı materyallerin kullanılması hem öğretici hem de öğrenci açısından faydalı olabilmektedir. Sınıf içinde veya evde çalışma yaparken öğrencilerin farklı materyal kullanması bilgileri daha kolay öğrenmeleri açısından önemlidir. Dersin monotonluğunu yok eden farklı materyaller/uygulamalar sayesinde süreç daha eğlenceli ve öğretici hâle getirilebilir. Bu noktada eğitimcilerin amaç dışına çıkmadan materyaller arasından en uygun olanları seçip kullanması gerekmektedir.

Araştırma kapsamında 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki KKÖ'lere "*Etkinliklerle Elif-Ba*" kitabı haricinde farklı materyal kullanım durumunuz nedir? Sorusu sorulmuş, konuyla

ilgili değerlendirme yapmaları kendilerinden istenmiştir. Verilen cevaplardan hareketle KKÖ'lerin görüşlerin şu temalar altında toplanmıştır.

Konuyla ilgili KKÖ'lerin açık uçlu görüşleri ise şöyledir:

K1: Diyanetin harfler köyünden faydalanıyoruz ve gerçekten çok faydasını görüyoruz

K2: Diyanetin yayınlamış olduğu çizgi filmler, şarkılar bunlarla destekliyoruz. Onun haricinde kendimiz kodlamaya yönelik oyunlar, eğitsel oyunlara yönelik de destekliyoruz. Kendimiz hazırlayarak bu şekilde sürece dâhil oluyoruz. Bir sene kullandığımız etkinlikleri bazen öbür sene de kullanabiliyoruz. Bu husus biraz öğreticinin üretkenliğine bağlı.

K3: Harfler köyünü biliyorsunuz; çocuklarda keyif alıyor, harfler köyünü kullanıyorum. Onun dışında ne kadar doğrudur bilmiyorum ama hayvanlarla ya da varlıklarla kodluyorlar: Tavşanın ta'sı, bebeğin be'si, gibi. Bununla ilgili fotokopilerim var, ödev olarak onları veriyorum.

K4: Harfler köyünü kullanıyoruz; mutlaka hepsini izletmeye çalışıyorum. Bardaklarla yaptığımız oyunlar oynatıyorum...

K5: Harfler köyü Diyanet'in bunu çocuklar bir şey izleme ihtiyacı hissettiğinde hemen onu açıyoruz, harfleri oradan pekiştirmiş oluyorlar. Onun dışında oyunlarımız var, harf kartlarımız var, bunlarla oyun oynuyoruz, her türlü yolu deniyoruz yani öğretmek için...

K7: Çizgi film izletiyorum, ama bir yerden sonra sıkılabiliyorlar. Dramayı çok kullanıyorum, etkili ve mutlu oluyorlar... Kartlarla oyunlar hazırlıyorum, özellikle 4-6 yaşta kazanamayan oyunlar yapmaya çalışıyorum ve zıplamalı mutlaka bedensel gelişiminde tamamlaması adına... Oyunları mutlaka müzikli bir şekilde yapmaya çalışıyorum.

K10: Harfler köyünü başlı başına kullanıyoruz. Mesela balık ve olta takımımız var, harf yakalıyoruz. Bardak oyunları kuruyoruz, zaten biz genel olarak 4-6 yaşta çocuğa oyun oynayarak öğretmeye çalışıyoruz, özellikle harf kısmını olabildiğince eğlenceli hâle getirdiğimizde çocuğun öğrenme isteğini de arttırabiliyoruz. Çocuk doğal olarak bir şeyleri eğlenerek öğrendiğinde daha istekli çalışabiliyor. Tabii çocuktan çocuğa değişebilen bir şey bu, ama genel olarak çok fazla materyal kullandığımızı söyleyebiliriz.

K11: Tek başına bu kitap yeterli olmuyor. Hepsinden faydalanıyoruz, yani burada öğrettiğin harf grubu bir boyamayla pekişmiyor, buna benzer boyamalar yaptırabiliyorum, hamurla destekliyorum... Harflerin dramasını ben çok yaptırıyorum. Mesela ekrandan çocuk görüyor ve işitiyor, ekstra elleriyle hamurla o harfi yaptığı için dokunarak da o işi ilerletiyor. Birçok alanda birleştirerek o harfi öğrenince çocuk pekiştirerek bir sonraki gruba geçmiş oluyoruz.

K14: Harfi anlattıktan sonra mutlaka Diyanet çocuktan harfler köyünü izletiyorum. Drama mutlaka yapıyorum.

K15: Harfler köyü çizgi filminden faydalanıyoruz, onun dışında kendimiz etkinlik ve sınıf oyunu şeklinde yaptırıyoruz...

Görüldüğü üzere harf öğretiminde farklı materyal kullanımı noktasında katılımcıların çoğunluğunun (K1, K2, K7, K14, K15) ilk aklına gelen Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hazırlamış olduğu "Harfler Köyü" çizgi filmi olmuştur. Öğreticiler harf öğretiminde özellikle faydalandıkları bir materyal olduğunu ifade etmişlerdir. K11'in "... ekrandan çocuk görüyor ve işitsel olarak da duyuyor, ekstra elleriyle hamurla o harfi yaptığı için dokunarak da o işi iletliyor. Birçok alanda birleştirerek o harfi öğrenince çocuk pekiştirerek bir sonraki gruba geçmiş oluyoruz." ifadeleriyle harflerin pekiştirilmesi bakımından çocukların duyularına çok yönlü hitap ederek öğretim yapmanın daha etkili olduğunu dile getirmiştir.

K2, K4 ve K5 harf öğretiminde bireysel hazırladıkları eğitsel oyunlardan faydalandıklarını ifade ederken, K3 harfleri nesnelere öğrettiğini ve pekiştirmek için nesnelere ilgili etkinlik çalışması yaptığını ifade etmektedir. Kullanılan farklı materyallerin yanı sıra öğrencilerin harfleri öğrenirken eğlenmesinin de çok önemli olduğunu ifade eden K10, böylelikle öğrencilerin öğrenme isteğinin ve motivasyonun arttığını savunmuştur.

Bayka'nın (2019) konuyla ilgili çalışmasında kullanılan materyallerin ve etkinliklerin içerik ve yaş grupları açısından yeterli olmadığını ifade etmiştir.⁴¹ Öğreticiler sadece başkanlığın sağladığı materyallerle yetinmemekte, kendileri farklı kaynaklardan yararlanarak çocukların ilgisini çekecek ve harf öğretimini kolaylaştıracak etkinlikler düzenlemektedirler.

Elde edilen verilere göre 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında harf öğretim materyali olarak kullanılan "Etkinliklerle elif-ba" kitabının öğrencilere harf öğretim noktasında yeterli olmadığı, Başkanlık tarafından iyileştirilmelerin yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Başkanlığın geliştirici çalışmalar yapması beklenmektedir.

⁴¹ Hatice Bayka, *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 yaş grubu)nun Değerlendirilmesi*, (Samsun: OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 45.

3.6. Harf Öğretiminde “Etkinliklerle Elif-Ba” Kitabının Avantaj ve Dezavantajları

“Etkinliklerle Elif-Ba” kitabından öğretim yaparken kitap size ne tür avantajlar sağlamaktadır? “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabından öğretim yaparken ne tür dezavantajlarla karşılaşıyorsunuz? Çözüm önerileriniz nelerdir? sorusu katılımcılara sorulmuş ve katılımcılardan kitabın öğrenci, aile, ders kitabı ve materyal yönünden değerlendirmeleri istenmiştir. Değerlendirmelerden birkaçı şu şekildedir:

K1: Bu kitap elimizde olmasa derslerde işlenecek materyal bulmak zor. Veliye şu kitabı göndermemiz bir yöntem bir sistem olduğunu gösteriyor. Bu, kurumun gerçekten ciddi bir şekilde çalıştığını gösteriyor. Veli için de yöntem oluyor, yol gösteriyor... Kitapta elif be te se'yi bitirdikten sonra hemen harekeye geçiyoruz. Fakat ben harfleri tamamen bitirdikten sonra harekeye geçiyorum. Çünkü karışık oluyor...

K3: Kitap, planlı programlı olmamızı sağlıyor, çocuk açtığında kitapla da tanışmış oluyor. Kitap nasıl kullanılır? Nasıl tutulur? vesaire bunlarda da çok etkili oluyor... Harfleri verdiğimiz zaman hâliyle kitabı gönderiyoruz ödev olarak, aile nerede olduğunu takip edebiliyor ama harfler de oluyor. Kelimelerde bunu yapamıyoruz, cüzde maalesef belirli noktada tıkanıyoruz. Kelime eksiklerimiz özellikle kısa kelimeler, harflerin daha da pekiştirilmesini sağlayacağı kısa kısa kelimeler olursa çok güzel olur...Kelimleri, harfleri öğrenmeleri açısından bence yeterli. Ama ne olabilir biraz kodlama biraz günümüze uyarlanabilir kodlamalar, örüntüler vesaire onlarla biraz daha şekillendirilebilir.

K5: Tek kitap hâlinde kullanımı zor bence. Genelde mesela bana oyun hamuru diyorsa ben boyama yaptırıyorum, yaptırmak zorunda kalıyorum kitap kirlenmesin diye; çünkü bir dezavantajımız daha kitabın baş tarafı etkinlik sonrası cüz olduğu için baş tarafta bu etkinliklerle kitabı yıprattığımızda cüz kısmını hiç kullanamıyoruz. Ben de cüz kısmına kitap temiz kalsın diye daha böyle basit şeylerle, boyamalarla geçmek zorunda kalıyorum.

K6: Etkinlikler, 4 yaş grubuna uygun; fakat 5 yaş grubu için geliştirilmesi gerekiyor. En büyük dezavantajı harflerin çok fazla gruplandırılması. Dağınıklığa sebep oluyor ve çocuk takibini yapamıyor. Etkinlik kitabı mı cüz kitabı mı o da çok sıkıntı... Harflerin sonundaki alıştırmalar çok az.

K8: Kitap bir düzeni sağlıyor ve çocuklar açısından da sınıfta birliktelik sağlıyor. Eve ödev verdiğimizde veli nereyi çalıştırması gerektiğini biliyor. Onun haricinde kitap bana göre yeterli, sadece örneklendirmeler az geliyor.

K10: Kitabın harfleri grup grup verip harekeyi vermesinden memnunum. Anne babanın veli katılımları etkinlikleri ile katılım sağladığında çocuğunda çok daha istekli ve severek yaptığını görebiliyoruz. Her grubun sonunda bir aile katılımı olması çok daha güzel olur diye düşünüyorum. Kitabın içinde bulunan kes-yapıştır etkinliklerini çocukların kesmek ve yapıştırmak gerçekten hoşlarına gidiyor bu tür etkinlikler bizim de işimizi

kolaylaştırıyor. Alıştırma sayfalarının yeterli okuma ve yeterli etkinliğe sahip olmadığını düşünüyorum.

K11: Herkeste aynı kitabın oluşunun artısı var tabii... Tüm sınıfı aynı harfle ilerletmeye çalıştığım için güzel oluyor. Dezavantajı etkinlik açısından zayıf bir boyamayla o çocuk harfi öğrenemiyor o anlamda desteklenebilir. Kitap 4 ve 5 yaş diye ayrılmalı, çünkü 4 yaşın yaşadığı sıkıntıyı 5 yaş yaşamıyor.

K12: Etkinliklerde kullanılması istenen materyaller sebebiyle kitap kalınlaşıyor ve kitapta bir dağınıklık oluşturuyor. Kaynak olarak bir kitabın olması, takip etme ve öğrettiğimi velinin takip etmesi yönünden avantaj sağlıyor. Altlarında Türkçe okunuşlarının olmaması okumayı bilmeyen veliler için sıkıntı oluşturuyor. Bu durumda da ses kaydı atıyorum veya yine Diyanet'in dijital ortamda sunduğu dersleri veliye örnek olarak paylaşıyorum

K14: Herkesin elinde aynı kitap olması, aynı anda açılması her çocuğun aynı yerde etkinlik yapması bizim için çok büyük artı. Dezavantaj olarak aile Kur'an okumasını bilmiyor. Ben Türkçelerini tek tek yazıyorum, zamanla aile de öğreniyor, harfleri yazmama gerek kalmıyor.

K15: Elimizde materyal olarak bir kitabın olması düzenimizin olmasını sağlıyor... Dezavantaj olarak mesela sureleri öğretirken velilere link gönderiyoruz siz de dinleyin ve o şekilde çalıştırın diye... Oysaki bir barkod sistemi veya sesli kalem olsa buna gerek kalmaz.

Görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu materyal olarak fayda sağlayacak bir kitabın olmasının büyük avantaj olduğunu dile getirmiştir. K3, çalışmanın biçimsel olarak kitap formunda olmasının çocukların kitap kullanımını öğrenme konusunda sorumluluk gelişimini desteklediğini ifade etmektedir.

Kitabın ilk kısmının etkinlik, ikinci kısmının cüz olmasının dezavantajını yaşadığını ifade eden K5 bu durumdan dolayı etkinliklerin tümünde kitabın yönergesi dışına çıktığını dile getirmiştir.

Kitabın düzeni hakkında K10 harflerin gruplandırılmasından memnun olduklarını dile getirirken, K6 aksini ifade ederek gruplandırmanın çok fazla olmasından hoşlanmadıklarını dile getirmiştir. Ayrıca harflerin ve harekelerin sıralanması bakımından bazı öğreticilerin kendi tekniğiyle kitapta farklı ilerlediğini ifade etmiştir. K1 kendi ders işleyişinde önce harfleri öğretip sonra harekeye geçtiğini, fakat kitapta harflerden hemen sonra harekelerin verilmesinin kitap kullanımında zorluğa yol açtığını ifade etmiştir.

K12 ise öğrenciyi desteklemek için Kur'an okumayı bilmeyen bir velinin çalıştırması gerektiğinde sıkıntı yaşadığını, bunu öğreticinin kendisinin not olarak veya ses kaydı göndererek çözümlendiğini dile getirmektedir. Bu durumun kitabın bir dezavantajı olduğunu, bunu kitap içindeki bilgilendirmelerle giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı üzere DİB'e bağlı 4-6 yaş Kur'an kurslarında kuruma ait bir materyalin varlığı dersin işlenişi ve yöntemi açısından yol gösterici olması ve dersin takibi açısından öğretici-öğrenci-veli bütünlüğü oluşturması sebebiyle severek kullanılan bir materyal olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca Türkiye'nin bütün illerinde aynı materyalin kullanılıyor olması öğretmenler arasındaki birlikteliği sağlarken etkinliklerin çeşitliliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum öğrencilere sunulan eğitim koşullarını materyal açısından eşitliğini desteklemiştir.

3.7. Öğreticilerin Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının Verimliliğini Arttırmaya Yönelik Öneri ve Teklifleri

Araştırma kapsamında son olarak katılımcılara "Sahada çalışan bir öğretici olarak 4-6 yaş grubu için bir etkinlik kitabı hazırlasanız -deneyimlerinizi göz önünde bulundurduğunuzda- nelere dikkat ederdiniz?" Sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplardan birkaçı şöyledir:

K1: Harflere yönelik mesela bir etkinlik değil de iki üç etkinlik koyabilirdim... Mesela be harfi var. Arkada sadece bir etkinliği var, sonra direk te'ye geçiyorum, ama be harfi bir günde oturmaz. Yani bir etkinlikte oturamaz. Biz onu bir hafta işliyoruz, iki hafta işliyoruz. Çok işliyoruz, harfler köyünden izletiyoruz. Oyun hamuru oynatıyoruz. Yanında 2-3 boyama daha getiriyoruz...Bu kitaplarda elmanın e'si gibi, bebeğin be'si gibi çocuklara nesnel çağrışım yapan etkinlikler olsun. Çünkü biz hep bebeğin be'si, elmanın e'si, telefonun te'si, sepetin se'si gibi nesnelere olabilir. Harf köyü bu kitaba dökülebilir, görsel olarak çocuk "aaa biz bunu kitapta yapmıştık" diyor. Harfler köyünü izlediğinde kitapta da görse muhteşem bir şey bence...

K3: İkinci sene tekrar bize devam eden çocukların her yıl aynı etkinliklerle karşılaşmaması için yaş gruplarına göre iki kitabımız olsa çok daha güzel olur. Büyük yaş gruplarına göre biraz daha örüntüler katılabilir harfleri içine alan kodlamalar katılabilir. Mesela sınıfımın yarıdan çoğu benim geçen yılki öğrencim, elimde güzel kaynaklar olsa onlarla çok daha ilerleyebiliriz çünkü çocuk sıkılıyor. Harf öğretimi açısından ben harfleri önce sesleriyle vermeyi denerdim. Elif, be, te, se, cim diye vermenin çok faydalı olduğunu düşünmüyorum... Millî eğitimdeki gibi hiç harfleri de vermeden sadece sesi, sonra üstün, esreyi, ötreyi kolay öğreniyor. Onun dışında kesme yapıştırma çok fazla yok biraz daha kullanabilirdim.

K4: Bu kitaba daha çok okuma alıştırmaları koyardım. Her harfi için 1-2 tane daha algıya yönelik etkinlik koyardım. Bu kitap üzerinden gidersek nesnelere ilgili mesela elmanın e'si, bebeğin be'si gibi bir etkinlik sayfası koyabilirdim. Akıllarında daha çok kalıyor...

K5: Bu kitabın içeriğini ben beğeniyorum, ama çocukların ilgisini çeken, harfleri kavrayabileceği sadece boyama değil, farklı oyunlar olabilir. Kesme olabilir. Okul öncesini de beraber vererek ilerleyebiliriz... İki ayrı kitap olmalı, etkinliklerle harfler ayrılmalı, yani harflerin olduğu cüz kitabı ve harf etkinlikleri olan kitap. Etkinlik kitabında suluboya yaptırabiliriz, yapıştırıcılar, hamurlar vb. şeylerle oynayabiliriz. Ama cüz bölümü temiz bir kitap hâlinde daha düzenli olmalı. Buradaki cüz bölümü çok güzel, ama bunun ayrılmış hâli daha verimli olur diye düşünüyorum.

K6: Normal klasik tarzda bir cüz kitabı hazırlardım. Toplu bir şekilde ilk önce harf öğretimini tamamlardım görsellerle birlikte... Harfler bittikten sonra çocuğa sen harfleri bitirdin artık üstüne geçiyorsun. Üstünlü bir sayfa verirdim. E, be, te, se tüm sayfa üstünlü... Sonra bir sayfa alıştırma verirdim, ardından esre sonra alıştırma tarzında... Sonrasında aynı bu usul medler, uzatmalar falan o şekilde giderdi. Etkinlik kitabı ve cüz kitabı ayrı olurdu mutlaka... Etkinlik kitabım spiralli olup, sınıfta kalırdı. Cüz kitabı daha ince, örnekleri daha basit hatta örnekleri kalem, ev, el gibi bilindik kelimelerden seçerdim. Daha eğlenceli olması için bulmacalar falan olabilirdi.

K7: Öğrendiği harfle ilgili oyun eklerim; hatta anneyle, babayla vakit geçirmesini sağlayacak etkinlik ve oyunlar eklerim. Kur'an eğitiminde velinin bize çok desteği olamıyor, çünkü herkes Kur'an-ı Kerim'i bilmiyor. Bunun için kitabın bir kısmına QR kod eklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Ben bu konudan mustaribim, çünkü harf ve sure taliminde video veya ses kaydı gönderiyorum "çocuklara bunu dinletin bu şekilde çalışsınlar" diyerek. Bu durum hem bilmeyen veliyi destekler hem de çocuk doğru ağızdan öğrenmiş olur.

K8: Etkinlikleri daha bol, daha fazla görsel koyardım, çünkü görsel ön planda olduğu zaman çocukların çok dikkatini çekiyor. Bunun dışında kitabı 1-2 ayırabilirdim. Cezm, şedde ve tenvin konularında örnekleri çoğaltırdım.

K9: Boyamalar, çizgiler, kes-yapıştırılar bunları çok severek yapıyor çocuklar... En çok bunları öncelerdim. Bu kitabın dışına çok fazla çıkmazdım. Kitabı genel anlamda yeterli görüyorum. Bir köşede veli bilgilendirmesi olması gerekir. Veli çocuğu çalıştırmak istediğinde sayfalarda bunu yapmasını kolaylaştıracak bir köşe olmalı...

K11: Etkinlik hazırlarken yaş grubuna dikkat ederim, cüz ve etkinlik kitabını ayırırım. İçeriğinin dolu olması önemli, etkinliklerin biraz daha arttırılması ve labirent, sudoku gibi çeşitlendirilerek onlara hitap etmesi gerekiyor.

K12: Gelişimsel süreçlerine göre 4-5 yaşa göre kitabımı ayrı oluşturmak isterdim. Etkinlik sayfalarında harflerin kenarlarına fikir oluşturabilecek kutucuklar koyup öğreticinin ve velinin harfleri çalışırken faydalanmasını isterdim. Harfleri masallaştırarak anlatırdım. Elif ba kitabını oluştururken nesnelere değil, harfleri ses

temelli verirdim, çağrışım yaptırmasını isterim yani küçük çaplı... İki kitap hâlinde hazırlanıp etkinlikler bölümünde daha fazla boyama kes yapıştır olmasına, cüz bölümünde görsellerin birazcık daha sadeleşmesine, çok renkli olmamasına özen gösterirdim. Harf öğretiminin etkinlik bölümü kitaplarını çek kopar şeklinde olmasını isterdim.

K14: Her harfe kısa ve öz bir oyun katardım. Cezm konusunda daha fazla etkinlik verirdim, çünkü çocuklarımız anlamakta zorlanıyorlar. 4 yaşa göre daha eğlenceli, daha fazla görseli ve etkinliği olan bir kitap oluştururdum.

K15: Etkinlikler sadece bir boyama olarak değil, birçok şekilde olabilirdi. Mesela harf etkinlikleri sayfasına “şu oyunları oynayınız, şunları yapınız” şeklinde yönlendirilmeler koyabilirdim. Harfleri bitirdikten sonra harekeye geçerdim. Cezm noktasında farklı oyunlarla yönlendirebilirdim. 4-5 yaş çocuklarının kitapları farklı olabilirdi.

Katılımcılardan K1 ve K4, öğrencilerde harf öğretiminin pekişmesini sağlamak için kitaptaki etkinlik sayısının artırılmasını yönünde öneride bulunmaktadır. Ayrıca harflerle ilgili nesnel çağrışım yapan etkinliklerin yer alması çocuklar açısından daha yararlı olacağını ifade etmektedir. K1, bu konuda DİB’in yayınladığı harfler köyü çizgi filmde kullanılan nesnelere referans alınabileceği önerisinde bulunmaktadır.

K3 kurslara tekrar kayıt yaptıran öğrenciler için farklı bir kaynağın bulunmamasının dezavantajını yaşadığını ve ikinci sene de aynı kaynaktan eğitim yapmanın çocuk açısından sıkıcı ve geliştirici olmadığını düşünmektedir. K12 ise bu konuda yaş gruplarına göre iki farklı kitap oluşturulabileceğini tavsiye etmektedir.

K6 ve K11 etkinlik kitabının harf ve cüz olarak iki kitap hâlinde kullanımın daha elverişli olacağını dile getirirken K5 de kitabın etkinlik bölümünü yaparken kirlendiğini ve cüz bölümüne geçildiğinde çok yıpranmış halde kullanılmak durumunda kaldığını ifade ederek K6’yı destekler nitelikteki düşünceleriyle dikkat çekmektedir.

Kitaptaki harflerin seslendirilmesi ve etkinliklerle ilgili velilerin kullanımını kolaylaştırması adına K7 QR kod oluşturulmasını tavsiye ederken K9 ise kitapta ilgili bölümlere velilerin desteğini kolaylaştırmak için açıklama köşesi yerleştirilebileceğini ifade edilmiştir.

Katılımcılardan K8, K14, K15 cezmi konusunda zorlanmaları ve kitaptaki etkinlik sayfalarının yeterli olmaması sebebiyle konunun daha iyi kavraması için etkinlik sayısının artırılması yönünde öneride bulunmuşlardır.

Sahada aktif olarak görev yapan katılımcuların kitaba dair önerileri dikkate alınarak Başkanlık tarafından güncellenmelerin yapılması gerektiği sonucuna Usta'da (2024) yapmış olduğu çalışma da sonuç olarak ulaşmıştır.⁴²

⁴² Usta, *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Elif-Ba Öğretimi*, 77.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Erken çocukluk dönemi, bireyin kişilik ve karakterinin oluştuğu, yetişkinlik zamanının temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde doğru bilgiyi doğru kaynaklardan öğrenmek kaliteli bir kişilik için önemlidir.

Bireyde doğuştan var olan din duygusu gelişimsel basamaklar dikkate alınarak bireye aktarılması bir ihtiyaçtır. Bu bağlamda DİB bünyesinde faaliyet gösteren 4-6 yaş Kur'an kurslarının eğitim ve öğretim hizmetleri, din eğitimcilerini yakından ilgilendiren bir alandır. Yakın bir dönemde uygulamaya konulan 4-6 yaş Kur'an Kurslarının öğretici, müfredat, materyal ve fizikî koşullar gibi birçok açıdan değerlendirilmesi, mevcut hizmetin daha kaliteli bir hâle getirilmesinde önemli katkıları olmuştur.

Çalışmamızın da alana ve söz konusu 4-6 yaş din eğitimine katkı sunacağını düşünüyoruz. Çalışmamız kapsamında 4-6 yaş bünyesinde görev yapan öğretmenlerin materyal olarak kullandığı "Etkinliklerle Elif-Ba" isimli kitabı öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşme ile yedi başlık altında incelemiştir.

Araştırmada ilk olarak 4-6 yaş dönemi çocuklarına Elif-ba öğretiminin uygunluğu konusu ele alınmış olup bu probleme dair öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplar neticesinde katılımcıların çoğu tarafından gelişimsel özellikler ve hazır bulunuşluk dikkate alındığında harf öğretiminin uygun olduğu göze çarpmıştır. Ayrıca katılımcıların birçoğunun ifadesine göre 4 yaşındaki çocuğa kıyasla 5-6 yaşındaki çocukların harf öğretimine daha uygun olduğu tespit edilmiştir. Çocuklara yansıyan bir diğer boyutu olarak da Kur'an eğitimi verilirken bir disiplin ve çalışma sistemi uygulanmasından dolayı çocukların ders çalışma alışkanlıkları kazanmalarına ve ilkokulda okuma ve yazma sürecine kolay uyum sağlamalarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

DİB 4-6 yaş Kur'an kursuna kayıt yaptırırken velilerin Kur'an öğrenme konusunda yüksek düzeyde beklentilerinin olduğu, fakat öğretmenlerin bu beklentileri karşılama sürecinin çocukların gelişim özelliklerine ve hazır bulunuşluk seviyelerine göre değişiklik gösterebileceği tespit edilmiştir. Bu noktada öğretmenlerin, çocuk gelişimi hakkındaki yeterlilikleri önem arz etmekle beraber çocuk gelişimi eğitimi almış olmalarına ve çocukları gelişimsel olarak iyi gözlemlemelerine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

MEB anaokullarındaki harf öğretimine yönelik genel olarak neler bildikleri sorulmuş; MEB anaokullarında ve DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında harf öğretimi yapılırken

kullanılan yöntemlerin benzer ve farklı yönleri irdelenmiştir. Cevap olarak bazı katılımcıların MEB anaokullarında harf öğretimi yapılmadığı yönünde görüşlerine, bazılarının ise sesli harflerin öğretiminin yapıldığı ifadelerine ulaşılmıştır. Kimi cevaplarda MEB anaokullarında ve DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında kullanılan harf öğretim teknik ve yöntemlerinin benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

“Etkinliklerle Elif-Ba” kitabında bulunan boyama, kesme ve yapıştırma etkinlikleri ile ilgili değerlendirmeler ele alınmıştır. Bu noktada KKÖ'lerin iki farklı görüşe sahip oldukları anlaşılmıştır. Bazıları boyama, kesme, yapıştırma bölümlerindeki etkinliklerin yeterli olduğunu ifade ederken, bazıları ise söz konusu etkinliklerin sayılarının az olması sebebiyle öğrencilerin harfleri tam kavrayamadıkları, bu nedenle mecburen başka kaynaktan da yararlandıkları ortaya çıkmıştır.

Kitaptaki etkinliklerin öğrencilerin yaş grubuna uygun olma bahsinde, ilgili materyalin 4 yaş grubu öğrencilerin kullanımı için uygunken 5-6 yaş grubu öğrenciler için basit ve kolay bulunduğu tespit edilmiştir. Kitapta bulunan çıkartmalı etkinlik sayfalarının az olduğu, bu nedenle algı çalışmalarına ve kodlama etkinliklerine yer verilmesi gerektiği öğrenilmiştir.

“Etkinliklerle Elif-Ba” kitabında bulunan etkinliklerin yönerge ve harf öğretim sistemi çerçevesinde değerlendirilmesine gelindiğinde mevcut kitabın yaşlara göre ayrılarak iki farklı kitap hâline getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca etkinlik ve cüz bölümünde yer alan etkinliklerin az olduğu, bu sebeple farklı kaynaklardan yararlanmak zorunda kaldığı tespit edilmiştir. Harflerin grup olarak verilmesi konusunda ise katılımcıların genel olarak memnun oldukları anlaşılmıştır.

Araştırma kapsamında "Etkinliklerle Elif-ba" kitabının yazı puntosu, sayfa düzeni ve renklendirme gibi biçimsel özellikleri ele alınmıştır. Katılımcıların çoğunluğu kitabın biçimsel özelliklerinden memnuniyet duymaktadır, fakat kitabın boyutu hususunda farklı görüşlere sahiptirler. Ayrıca katılımcılar kitabın taşınma noktasında yaşanan zorluğu ve farklı materyal kullanılması sebebiyle kitabın cilt hâline getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Kitabın veli katılım ve etkinlik çalışma sayfalarının daha rahat bir şekilde kullanılması için sayfaların çek-kopart veya kitabın spiralli hâle getirilmesi önerisinde bulunmaktadırlar.

DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki harf öğretiminde farklı materyal kullanımı konusunda katılımcıların çoğunluğunun DİB'in hazırlamış olduğu “Harfler Köyü” çizgi filminden

yararlandıkları anlaşılmaktadır. Buna ilave olarak öğreticilerin harf öğretimi esnasında eğitsel oyunlardan faydalandıkları ve nesnelere eğitim yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ders esnasında kullanılan farklı materyaller sayesinde öğrencilerin öğrenirken eğlendiği, derse karşı istek ve motivasyonlarının arttırdığı öğrenilmiştir. Katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı üzere etkinliklerle elif-ba kitabının harf eğitiminde tek kaynak olarak yeterli gelmediği sonucuna ulaşılmıştır.

“Etkinliklerle Elif-Ba” kitabından öğretim yaparken kitabın sağladığı avantajlar, dezavantajlar ve çözüm önerilerine dair öğreticilerin öğrenci, aile, ders kitabı ve materyaller çerçevesinde, DİB’e ait bir ders kitabının olmasının ders işleme konusunda düzen sağladığı ve yol gösterici olduğu için katılımcıların çoğunluğu tarafından sevilen bir materyal olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kitabın Başkanlık tarafından tüm 4-6 yaşı kurslarına materyal olarak sunulmasının eğitimde fırsat eşıtliği sağlaması yönünden olumlu bir yaklaşım olduğu bulgulanmıştır.

Kitabın ilk bölümünün etkinlik, ikinci bölümünün cüz şeklinde olmasından kaynaklı bazı katılımcıların etkinlikleri yaptırırken yönergenin dışına çıkmak zorunda kaldığı dikkat çeken bir husustur. Ayrıca bazı katılımcılar kitaptaki harf gruplandırılmalarından memnun olduklarını ifade ederken bazılarının bu durumdan memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Bazı öğreticilerin harflerin, hareketlerin sıralanışı konusunda kendi eğitim teknikleri ile etkinliklerle elif-ba kitabı arasında farklılık olması nedeniyle zorluk yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmamızda son olarak sahada çalışan öğreticilerin deneyimlerinden faydalanarak 4-6 yaşı grubu için bir etkinlik kitabının nasıl olması gerektiği ve önerileri konu olarak ele alınmıştır. Bu probleme dair katılımcıların bazılarının harflerin daha iyi pekişmesi için kitaptaki etkinlik sayısının artırılması ve harflerle çağrışım yapan nesnelere kitapta yer alması gerektiği, bu konuda "Harfler Köyü" çizgi filminin referans alınabileceğini önerdiği anlaşılmıştır. Araştırmanın konusu kitabın harf öğretimine yönelik DİB’e ait tek kaynak kitap olması konusunda bazı katılımcıların, 4-6 yaşı kurslarına iki sene üst üste kayıt yaptıran öğrencilerin iki sene boyunca aynı kitaptan eğitim görmesinin dezavantajını yaşadıkları ve yaşı gruplarına göre iki farklı kitap olması gerektiğini vurguladıkları görölmektedir. Bazı katılımcılar kitabın etkinlik ve cüz kısmının ayrılarak iki cilt hâlinde olması gerektiğini savunmaktadır. Kitaptaki harf seslendirilmesi ve velilerin ders çalıştırırken etkinliklerin yapımını kolaylaştırması için bazı katılımcılar QR

kodu uygulamasını, bazıları ise açıklama köşesi oluşturma fikrini öne sürmüştür. Ayrıca bazı katılımcılar cezm konusundaki etkinliklerin arttırılması gerektiğini düşünmektedir.

Elde edilen sonuçlar bağlamında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Kur'an harflerinin öğretiminin yapıldığı Etkinliklerle Elif-Ba kitabının çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak yaş gruplarına göre 2 ayrı kitap hazırlanmalıdır.
2. Kitabın ilk kısmının etkinlik, ikinci kısmının cüz olmasından kaynaklanan kullanım zorluğundan ötürü söz konusu kitap iki cilt halinde kullanıma sunulmalıdır.
3. Öğrencilere ev ödevlerini ve veli katılım sayfalarını göndermek için kitap spiralli olmalı veya çek kopart sayfalardan oluşturulmalıdır.
4. Velilerin ders çalıştırma noktasında öğrencilere daha iyi destek olması için ilgili bölümlere QR kodu konulmalı veya detaylı açıklama köşesi oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aral, Neriman- Durualp, Ender. “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Gelişim Alanlarına Göre Özellikleri”, *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, ed. Rengin Zembat. 1-27. Ankara: Anı Yayıncılık, 3. Baskı. 2013.
- Aşkın, Betül. *DİB 4-6 Yaş Öğretim Programının Değerlendirilmesi ve Program Çıktılarının Analizi* İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Bayka, Hatice. *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 yaş grubu)nun Değerlendirilmesi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Büyük Öztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem, 21. Basım. 2016.
- Çetin, Cemile. *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kur'an Öğretimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Dam, Hasan. “Çocukluk Döneminde Din Eğitimi”, *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*, ed. Mustafa Köylü. 13-64. Ankara: Nobel Yayıncılık, 5. Baskı, 2014.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 17/09/2011 tarihli 653 sayılı yazı.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Kuran Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu), Ankara 2023.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Din Eğitimi ve Öğretimi Hakkında Rapor, Ankara 1981.
- Dönmez Usta, Necla “Öğretim Materyalinin Seçimi, Hazırlanması ve Tasarımı”, *Okul Öncesi Eğitimi İçin Öğretim Teknikleri ve Materyal Geliştirme*, der. Eser Ültay, Neslihan Ültay. Ankara: Pegem Akademi, 2016.
- Durmuşoğlu Saltalı, Neslihan. “Erken Çocukluk Döneminde Gelişim”, *Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim*, ed. S. Sunay Yıldırım Doğru. 1-36. Ankara: Maya Akademi, 3. Baskı, 2013.
- Ergene, Tuncay. “Psikososyal Gelişim”, *Eğitim Psikolojisi*. ed. Yaşar Özbay-Serdar Erkan. 102-130. Ankara: Pegem Akademi, 5. Baskı. 2015.
- Erkan, Serdar. “Fiziksel Gelişim”, *Eğitim Psikolojisi*, ed. Yaşar Özbay-Serdar Erkan, 51-66. Ankara: Pegem Akademi, 5. Baskı. 2015.
- Ertürk, İdris. *Türkiye’de Din Görevlilerinin Hizmet İçi Eğitimi*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021.

- Genç, Muhammet Fatih. Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 5/2, (2019), 506- 521.
- Gün, Ayşegül. *Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği*. Amasya: Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 4/7, (2016), 38.
- Korkmaz, Mehmet. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*. Ankara: Kimlik Yayınları, 2019.
- Kuru, Nilüfer ve Akman, Berrin. "Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme Aracı Olarak Pedagojik Dokümantasyon." *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 12 /3,(2019), 935-949.
- Onur, Bekir. *Çocuk Gelişimi*. Ankara: İmge Kitapevi, 2013.
- Özbay, Yaşar. "Bilişsel Gelişim", *Eğitim Psikolojisi*, ed. Yaşar Özbay-Serdar Erkan. 132-148. Ankara: Pegem Akademi, 5. Baskı, 2015.
- Palas, Ahmet Yiğit. "Fiziksel Gelişim", *Çocuk Gelişimi-1*. ed. Fatma Alisinanoğlu. 50-79. Ankara: İzge Yayıncılık, 2021.
- Poyraz, Hatice. "Okul Öncesi Yıllarda Gelişim", *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*. ed. Hatice Poyraz-Hale Dere. 21-40. Ankara: Anı Yayıncılık, 3. Baskı. 2015.
- Selçuk, Mualla. *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1991.
- Senemoğlu, Nuray. *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık, 25. Baskı, 2018.
- Tüfekçi, Kevser. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Usta, Ayşenur. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Elif-Ba Öğretimi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Yağcı, Samet. *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*, İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

EKLER

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım;

Ordu Akyazı Camii (4-6 yaş) Kur'an Kursu'nda Kur'an Kursu öğreticisi olarak çalışmaktayım. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalında tezli yüksek lisans yapmaktaydım. Bu görüşme formu, “**Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları için Hazırlanan Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının İncelenmesi**” isimli yüksek lisans tezi için veri toplamak amacıyla tarafımda hazırlanmıştır. Bu formda yer alan sorular vasıtasıyla 4-6 yaş Kur'an Kursu öğretmenlerinin 4-6 yaş Kur'an Kursları'nda Elif-Ba öğretiminde materyal olarak kullanılmasına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Konuyla ilgili sorulara vereceğiniz cevaplar, alana dair önemli katkılar sağlayacaktır.

Görüşme sürecinde paylaştığınız bilgiler kesinlikle gizli kalacaktır. Araştırmanın sonuçları değerlendirilirken görüşme yapılan hiçbir öğretmenin ismi, çalışmanın herhangi bir aşamasında kesinlikle yer almayacaktır. Görüşmenin herhangi bir aşamasında görüşmeyi sonlandırabilirsiniz. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Şeyma ERBAŞ ATAÇ
Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana
Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Eğitim Durumu : () Ön lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

Yaş : () 20-25 Yaş () 26-30 Yaş () 31-35 Yaş () 36-40 Yaş
() 41-45 Yaş () 46-50 Yaş () 51 Yaş Üzeri

Kıdem Yılı : () 1-5 Yıl () 6-10 Yıl () 11-15 Yıl () 16-20 Yıl
() 21-25 Yıl () 26-30 Yıl () 31 Yıl Üzeri

Çocuk Gelişimi Eğitiminiz: () Yok () Halk eğitim kursu () Ön Lisans
() Lisans () Diğer (Belirtiniz).....

Görev Yaptığınız Kur'an Kursu :

GÖRÜŞME SORULARI

1. 4-6 yaş dönemi çocuklarının gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, elif-bâ öğretiminin uygunluğu konusunda neler düşünüyorsunuz?
2. MEB anaokullarındaki harf öğretimine yönelik genel olarak neler biliyorsunuz? (Yöntem ve Teknik, Ne Zaman Başlıyor?)
3. MEB anaokullarında ve DİB 4-6 yaş kurslarında harf öğretimi yapılırken hangi benzer ve farklılıklar vardır?
4. “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabında yer alan etkinliklerin 4-6 yaş grubu öğretim düzeyine uygunluğu ile ilgili görüşleriniz nelerdir? (Boyama, Kes/Yapıştır, Görsel, Yönerge, Harf Öğretim Sistemi vb.)
5. “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabının biçimsel olarak 4-6 yaş grubu öğrenci kullanımına uygunluğu hakkında neler düşünüyorsunuz? (Boyut, Kalınlık, Yazı Puntosu, Sayfa Düzeni, vb.)
6. Harf öğretiminde “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabı haricinde farklı materyal kullanım durumunuz nedir? (Çizgi Film, Drama, Eğitsel Oyun, vb.)
7. “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabından öğretim yaparken kitap size ne tür avantajlar sağlamaktadır? (Öğrenci, Aile, Ders Kitabı/ Materyal, vb.)
8. “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabından öğretim yaparken ne tür dezavantajlarla karşılaşıyorsunuz? Çözüm önerileriniz nelerdir? (Öğrenci, Aile, Ders Kitabı/ Materyal, vb.)
9. Sahada çalışan bir öğretici olarak 4-6 yaş grubu için bir etkinlik kitabı hazırlasanız - deneyimlerinizi göz önünde bulundurduğunuzda- nelere dikkat ederdiniz? (Kitapta neleri önceler, neleri ötelerdiniz?)
10. “Etkinliklerle Elif-Ba” kitabı ve 4-6 yaş harf öğretimi öğretim sürecine ilişkin sorularda, cevap vermenize imkân tanıyacak şekilde size yöneltilmemiş olan ve burada zikredilmesini gerekli gördüğünüz olumlu veya olumsuz deneyimleriniz nelerdir?

4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURLARI KUR'AN-I KERİM ÖĞRETİM PROGRAMI

	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
KUR'AN-I KERİM'İ TANIMA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kur'an-ı Kerim'in özel bir kitap olduğunu söyler. 2. Kur'an-ı Kerim dinlemeyi sever. 3. Kur'an-ı Kerim öğrenmeye istekli olur. 4. Besmele çeker. 5. Bismelenin anlamını söyler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Besmele ve anlamı öğretilirken ilk etapta "Bismillah - Bismillahirrahmanirrahim" şeklinde öğretilir. • Çocukların yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'i sevgi temelinde tanımalarına, okuyup öğrenmelerine katkı sağlayacak, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Kur'an-ı Kerim öğretim sürecine başlanmadan önce çocukların kursa uyum sağladıklarından emin olunmalı, temel dini bilgiler konusunda belirli bir seviyeye gelmeleri beklenmeli ve bunun ardından Kur'an-ı Kerim çocukların kendi seviyelerine uygun olarak ses ve şekil olarak onlara tanıtılmalıdır. • Çocuklara Elif-Ba Cüzü ve Kur'an-ı Kerim tanıtılmalı, ellerine almaları ve incelemeleri için uygun şartlar sağlanmalı ve çocuklar, Kur'an-ı Kerim hakkındaki duygularını ifade etmeleri için teşvik edilmelidir.
ا، ب، ت، ث HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER	<ol style="list-style-type: none"> 1. Harflerin okuma yönünü fark eder. 2. ا، ب، ت، ث harflerinin isimlerini söyler. 3. ا، ب، ت، ث harflerinin şekillerini tanıır. 4. ا، ب، ت، ث harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 5. ا، ب، ت، ث harflerini seslendirir. 6. Başarı duasını ve manasını söyler. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, çocuğun seviyesine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalemi doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere de yer verilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.

30

HAREKELERİ TANIMA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Üstün hareketini tanıır. 2. Esre hareketini tanıır. 3. Ötre hareketini tanıır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların üstün, esre ve ötre hareketlerini kolay öğrenmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Harekelerin harflere kattığı ses değişiklikleri farklı örneklerle gösterilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.
HARFLERİ HAREKELER İLE OKUMA VE EZBER	<ol style="list-style-type: none"> 1. ا، ب، ت، ث harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 2. Sübhâneke duasını ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlelerin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve sûreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlenecek dua ve surelerin anlamları çocukların seviyeleri dikkate alınarak kısaca açıklanır.

<p>ج، ح، خ HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ج، ح، خ harflerinin isimlerini söyler. 2. ج، ح، خ harflerinin şekillerini tanıır. 3. ج، ح، خ harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. ج، ح، خ harflerini seslendirir. 5. ج، ح، خ harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 6. Salli-barik dualarını ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harekelerin harflere kattığı ses değişiklikleri farklı örneklerle gösterilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Daha önce öğrenmiş olduğu harfler tekrar ettirilerek aynı kelimedede okuması sağlanır.
<p>د، ذ، ر، ز HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. د، ذ، ر، ز harflerinin isimlerini söyler. 2. د، ذ، ر، ز harflerinin şekillerini tanıır. 3. د، ذ، ر، ز harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. د، ذ، ر، ز harflerini seslendirir. 5. د، ذ، ر، ز harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 6. Rabbenâ dualarını ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harekelerin harflere kattığı ses değişiklikleri farklı örneklerle gösterilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Daha önce öğrenmiş olduğu harfler tekrar ettirilerek aynı kelimedede okuması sağlanır.

<p>س، ش، ص، ض HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. س، ش، ص، ض harflerinin isimlerini söyler. 2. س، ش، ص، ض harflerinin şekillerini tanıır. 3. س، ش، ص، ض harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. س، ش، ص، ض harflerini seslendirir. 5. س، ش، ص، ض harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 6. Kevser Süresi'ni ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Daha önce öğrenmiş olduğu harfler tekrar ettirilerek aynı kelimedede okuması sağlanır.
<p>ط، ظ، ع، غ HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ط، ظ، ع، غ harflerinin isimlerini söyler. 2. ط، ظ، ع، غ harflerinin şekillerini tanıır. 3. ط، ظ، ع، غ harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. ط، ظ، ع، غ harflerini seslendirir. 5. ط، ظ، ع، غ harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 6. İhlas suresini ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Daha önce öğrenmiş olduğu harfler tekrar ettirilerek aynı kelimedede okuması sağlanır.

<p>ف، ق، ك، ل HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ف، ق، ك، ل harflerinin isimlerini söyler. 2. ف، ق، ك، ل harflerinin şekillerini tanıır. 3. ف، ق، ك، ل harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. ف، ق، ك، ل harflerini seslendirir. 5. ف، ق، ك، ل harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 6. Fatıha Suresini ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harekelerin harflere kattığı ses değişiklikleri farklı örneklerle gösterilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Daha önce öğrenmiş olduğu harfler tekrar ettirilerek aynı kelimedeki okuması sağlanır.
<p>م، ن، ه، و، ی HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. م، ن، ه، و، ی harflerinin isimlerini söyler. 2. م، ن، ه، و، ی harflerinin şekillerini tanıır. 3. م، ن، ه، و، ی harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. م، ن، ه، و، ی harflerini seslendirir. 5. م، ن، ه، و، ی harflerini hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 6. Tahiyat duasını ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harekelerin harflere kattığı ses değişiklikleri farklı örneklerle gösterilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Daha önce öğrenmiş olduğu harfler tekrar ettirilerek aynı kelimedeki okuması sağlanır.

<p>MED HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Med harflerini (ا، و، ی) söyler. 2. Harfleri med harflerine uygun şekilde seslendirir. 3. Nas Suresi'ni ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların uzatma harflerini kolay öğrenmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Uzatma harflerinin kelimelerin okunuşundaki işlevine değinilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.
<p>CEZM İŞARETİNİ TANIMA VE EZBER</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cezm işaretini tanıır. 2. Harfleri cezm işaretine uygun şekilde birleştirir. 3. Felak Suresi'ni ezbere okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların cezm konusunu kolay öğrenmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Cezm işaretinin kelimelerin okunuşundaki işlevine değinilerek söz konusu işaretin harflere kattığı sesin mahiyeti örneklerle anlatılır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.
<p>ŞEDDE İŞARETİNİ TANIMA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şedde işaretini tanıır. 2. Harfleri şedde işaretine uygun şekilde seslendirir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların şedde konusunu kolay öğrenmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Şedde işaretinin kelimelerin okunuşundaki işlevine değinilerek söz konusu işaretin harflere kattığı sesin mahiyeti örneklerle anlatılır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.
<p>TENVİN İŞARETİNİ TANIMA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tenvin işaretini tanıır. 2. Harfleri tenvin işaretine uygun şekilde seslendirir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların tenvin konusunu kolay öğrenmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Tenvin işaretinin kelimelerin okunuşundaki işlevine değinilerek söz konusu işaretin harflere kattığı sesin mahiyeti örneklerle anlatılır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.

<p>LAFZATULLAHI TANIMA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lafzatullah'ın okunuşu ile ilgili kuralları söyler. 2. Lafzatullah'ın okunuşu ile ilgili kuralları uygular. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların lafzatullah konusunu kolay öğrenmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Lafzatullah'ın okunuşu örneklerle anlatılır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.
<p>KUR'AN -I KERİM'İ OKUMA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fatıha suresini okur. 2. Bakara Suresi 1-5 ayetleri okur. 3. Bakara Süresi 285- 286 ayetleri okur. 4. Haşr Süresi 22-24 ayetleri okur. 5. Yasin Suresini okur. 6. Mülk Suresini okur. 7. Nebe Suresini okur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretici, Kur'an-ı Kerim'den örnek okuyuşlar sunarak model olur. • Sesli materyallerden yararlanır. • Çocuğun seviyesine uygun miktarda okutulur.

YASAL/ÖZEL İZİN BELGESİ

Etik Kurul Kararı

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR SAYISI
24/05/2024	08	2024-100

KARAR NO: 2024-100

Dr. Öğr. Üyesi İdris ERTÜRK'ün "Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları için Hazırlanan Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının İncelenmesi" başlıklı çalışması etik yönden incelendi;

Dr. Öğr. Üyesi İdris ERTÜRK'ün "Diyanet İşleri Başkanlığı Tarafından 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları için Hazırlanan Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının İncelenmesi" başlıklı çalışmasının etik yönden uygun olduğuna, toplantıya katılanların oy birliği ile karar verildi.

Kurum İzni

T.C.
ALTINORDU KAYMAKAMLIĞI
İlçe Müftülüğü

Sayı : E-64839655-251.99-5108364
Konu : Yüksek Lisans Tez Çalışması

29.05.2024

Sayın Şeyma ERBAŞ ATAÇ

İlgi : Şeyma ERBAŞ ATAÇ'a ait 16.05.2024 tarihli dilekçe ve eki.

İlgi dilekçe ve ekinden anlaşıldığı üzere Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan 4-6 yaş Grubu Kur'an Kursları için Hazırlanan Etkinliklerle Elif-Ba Kitabının İncelenmesi başlıklı yüksek lisans için gözlem ve ilgili kurs öğretmenleri ile görüşme talep etmektedir.

Bu itibarla; ilçemize ait Kur'an Kurslarında eğitim öğretimin aksamaması kaydıyla kurs öğretmenleri ile görüşmenizde herhangi bir sakınca yoktur.

Bilgilerinize rica ederim.

Abdullah SÖYLEMEZ
İlçe Müftüsü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: A9F66ADF-04BB-4EBE-BD98-962030DD3669 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>
Akyazı Mahallesi 787 Sokak No: 4 (Kültür Merkezi Yanı) Altınordu / ORDU Bilgi için: Mercan ÇİMEN
Telefon No : 0452 666 6035 Belgegeçer No : 0452 666 6034 Memur (Ş) (5-15)
e-posta: altinordu@diyanet.gov.tr web: <https://ordu.diyamet.gov.tr/altinordu>
KEP Adresi : ordumuftulugu@hs03.kep.tr

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Şeyma ERBAŞ ATAÇ
Yabancı Dili	
Orcid Numarası	0009-0002-3374-2353
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	10687350
Lise	ORDU ANADOLU İMAM-HATİP LİSESİ
Lisans	ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
Yüksek Lisans	
Mesleki Deneyim	MAYIS 2018 - DEVAM EDİYOR: ORDU İL MÜFTÜLÜĞÜ KUR'AN KURSU ÖĞRETİCİLİĞİ EKİM 2012 - AĞUSTOS 2015: ERZİNCAN İL MÜFTÜLÜĞÜ GECİÇİ ÖĞRETİCİLİK
Akademik Çalışmalar	1. 2.

